

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— "
Pe 3 luni . . . 7.— "
Pe o lună . . . 2.40 "

PENTRU ROMÂNIA
ȘI STRĂINĂTATE:
Pe un an . . . 40.— franci

TELEFON
pentru oraș și interurban
Numărul 750.

ROMÂNUL

REDACTIA ȘI
ADMINISTRAȚIA.
Strada Zrinyi N-rul 1/a.

INSERȚIUNILE
se primesc la
administrație.

Mulțămire publice și Loc
deschis costă știrul 20 H.
MANUSCRISELE NU SE
RAPAZĂ.

Politica săsească și urmările ei.

(Articol din afară.)

Sașii nu ne-au fost niciodată prieteni și mai bucuos ar pieri cu toții decât să ne îndrăgească pe noi. Lucrul acesta îl știu toți cei ce trăiesc împreună cu dânșii și n'ar trebui să cercetăm mult după dovezi convingătoare.

În timpul din urmă se pare chiar că compatrioții noștri și-au pierdut mințile de tot. Din toate părțile vin știri, care de care mai revoltătoare, că circumspecția și prudența tradițională încep a-i părăsi pe drăguții noștri concetățeni, cari se dedau la fapte tot mai urite față de noi. Mai recente sunt veștile din Sibiu și din Orăștie, cari au pus de nou în discuție chestia săsească. Nici în Sebeșul-săseșesc nu stau lucrurile mai bine, dar sebeșenii sunt prea lași decât să se mai poată revolta.

Nu mai încapă nici o îndoială, că chestia săsească prezintă pentru noi un interes mult mai serios, decum i-se dă în desosebi în corespondențele trimise din Sibiu „Gazetei” și „Românului”. Oricât am fi de mari naționaliști nouă nu ne poate fi îngăduit să bagatelizăm un popor cum este cel săsesc. Presa noastră trebuie să nizuiască a se ridica în discuțiile de natura aceasta la același nivel dela care presa săsească discută chestiunile românesci. Tocmai noi, cari luptăm împotriva atâtor valuri dușmane, trebuie să ne întrebăm cari pot fi motivele ce au determinat pe sași a fi atât de agresivi în timpul din urmă față de noi și ce urmări pot avea aceste atacuri atât pentru noi cât și pentru dânșii.

În urmă cu trei-patru decenii viața noastră publică în Ardeal era foarte mult influențată de cultura germană. O parte însemnată din tinerii români își făcea educația în gimnaziile săsești, cari pe acele vremuri excelau prin profesori devotați chemării lor, cari își făcuseră studiile superioare la universitățile din Germania. Era firesc, ca acești tineri să susțină legăturile de simpatie cu foștii lor colegi de școală și în relațiile lor sociale. Urmarea a fost că din considerație reciprocă s'a dezvoltat o bună înțelegere între cele două elemente. Din această împrejurare noi ne-am ales numai indirect cu un beneficiu. Acolo, unde odinioară intelectualii români erau în relații de prietenie cu cei sași, poporul s'a dezvoltat atât materialicește cât și în privința morală, fiindcă sașii au favorizat înființarea școlilor populare. Sașii însă au rămas tot timpul de-asupra, stăpâni absoluți în administrație și cu ajutorul acesteia pe toate terenele: industrial, comercial și economic.

Față de un popor cu o disciplină atât de exemplară ca cel săsesc, și cu conducători de talia preoților sași a fost cu neputință să se lupte cu sorți de izbândă mai mare decum de fapt s'a luptat. Pentru înțelegerea limpede a chestiei nu ne este iertat să uităm că în multe locuri și împrejurări nu Sașii, cari și-au apărat interesele lor cu o cerbicie de admirat, au fost cei ce ne-au stricat mai mult, ci ființele netrebnice din sânul nostru, cari s'au făcut totodată de topor și au tradat cauza românească. Doriți o dovadă? Se știe că în Sebeșul-săseșesc era odată întreg magistratul pe mâinile Românilor și numai prin tradarea preotului român *David**) și a senatorului de pe acele vremuri *Piso* au ajuns iarăș Sașii

stăpâni situației și vor fi până atunci până când partidul român din minoritate nu se va spune neapărat partidului român din majoritate și nu va mai cerca ca cu ajutorul voturilor săsești din cercul electoral românesc să răstoarne dela putere partidul care reprezintă în acest oraș adevăratele interese românești. Dar să luăm o dovadă și din sfera luptei economice, fiindcă corespondentul din Sibiu ne anunță boicotul comerțului și industriei săsești. Sună foarte ademenitor acest semnal de luptă, dar noi, cari am fost părtași la înființarea „Consumului” și a „Concordiei” din Sibiu, nu putem decât să zâmbim, fiindcă știm d'a capo că așa ceva nu suntem în stare să facem. Informeze-se d. corespondent numai de aproape câtă luptă l'a costat pe d. I. Radu, măcelarul român, până a putut străbate să lifereze carne pentru seminarul „Andreian!” Dar d. Brote pentru ce nu a putut să existe în restaurantul conzistorului și a trebuit să facă loc unui Sas? Nu, domnilor, în ce privește lupta economică a Sașilor să nu-i hulim, ci mai curând să ne inspirăm de ea și s'o punem și noi în aplicare. E cel mai nobil lucru să recunoști adversarului părțile superioare ce le are față de tine și trebuie s'o spunem că în privința națională și economică Sașii aduc jertfe atât de mari, încât cine nu e inițiat de fel în tainele lor, nici nu le poate înțelege.

Am spus chiar la început că Sașii nu ne iubesc. Dar nu în ura aceasta trebuie să căutăm adevăratul motiv pentru care și-au uitat de tot de pacturile încheiate pe vremuri cu conducătorii noștri.

*) Tatăl actualului preot.

Povestea unei cooperative.

II.

(O odață în prăvălia mărgineanului Oprea. Odața servește de obicei ca local de petrecere pentru notarul, primarul și alți fruntași ai satului, căci Oprea ține și birt. Dar acum sunt numai doi inși lângă mășuta din mijloc, unul însuși proprietarul — Oprea, celălalt, mărgineanul „de din jos”, Bucur. Țin săt, uitându-se din când în când în hârtiile de pe masă. Din odaia vecină pătrunde larma țăranilor cari beau rachiu.)

Oprea: Va să zică, trebuie să-i facem o primire frumoasă.

Bucur: Dacă conferențiarul ne-a făcut cinstea să ne scrie și nouă, trebuie să-i arătăm că suntem vrednici de cinstea asta.

Oprea (supărat): Ei, nu mai te tot acăța de faptul că ne-a scris și nouă. În sfârșit nu suntem noi stâlpi ai satului acestuia? N'am scos noi pe cei doi jidani din sat? Poate-se face ceva de seamă la biserică, la comună fără șfatul nostru? Ce-ar face tâmpiții ăștia fără noi?

Bucur: Adevărat, adevărat, vere Oprea: dar totuși până acum era datina ca domni să scrie domnilor: popii în rândul cel dintâi, când voiau să pună ceva la cale.

Oprea: Dar pe un popă ca ăsta să-l pună înaintea noastră? Tu crezi că la oraș nu știu ce plătește? Nu știu că, cu banca lui, nu-i decât

un cămătar de rând? Că ia peste douăzeci și cinci de procente.

Bucur (zâmbind): Vorbă să fie! Intre noi fie zis, ne-am îngrijit ca cecece se petrece la banca lui să nu rămână taină.

Oprea: Și e păcat ce-am făcut? Merită un astfel de bărbos acoperire?

Bucur: Nu zic, și chiar de aceea, 'mi pare atât de bine că 'n sfârșit vom face noi o bancă nouă.

Oprea: Intr'adevăr, domnul ăla, nu putea veni într'o vreme mai potrivită. Tot satul strigă împotriva popii pentru cametele mari ce le ia. Noi vom putea lucra și cu jumătate mai ieftin.

Bucur: Vezi bine, noi îi vom da tot sprijinul pentru înființarea cooperativei după cum zice el (se uită în scrisoare și citește): „acestei instituțiuni economice, naționale și culturale”. Dar ne vom îngriji ca acțiunile cele mai multe să ajungă în mâna noastră și a rudeniilor. Ai scris acasă?

Oprea: Da, se 'nțelege.

Bucur: Și-s pentru?

Oprea: Mai încapă vorbă! Pe la noi sunt oameni mai desghetați, pricep ce va să zică zece acții la un institut cu viitor. Și nu mă îndojesc că al nostru va avea un viitor foarte frumos. În jurul întreg nu sunt bănci. Pe-a bărbosului o răsturnăm într'o jumătate de an.

Bucur: O să vezi cum se va desface marfa noastră de aci încolo. Ticălosul de popă n'a

voit să ne ia în direcțiune. O să-i arătăm acum ce putem face. Cât năcaz am avut amândoi până acum cu încasarea banilor dela datori. De aici încolo vor merge lucrurile strună. Iscălește omul o poliță până la suma cât îi face datoria în prăvălie, și ridicăm banii dela bancă. Îndată ce nu le vom cere bani ci numai iscălitură vei vedea cum ne va trece negoțul.

Oprea (pe gânduri): E bun pământul pe aici, dă roadă bogată. O să ajungem noi încă și proprietari de pământ.

Bucur: Eu nădăjduiesc că în cinci-șase ani să-l întrecem pe popa.

Oprea (uitându-se în scrisoare): Dar bine mă Bucur, ști tu de bună seamă că e vorbă de înființarea unei bănci? În scrisoarea asta sunt și multe vorbe mari pe cari nu le pricep. Uite de pildă „valorizarea productelor economice, valorizarea la termen și cu preț bun, e astăzi un punct cardinal în economia națională.” Ce va să zică asta?

Bucur: Fleacuri. Astea-s spuse numai ca să sune mai frumos, pentru însufletirea poporului, cum se zice. Eu am umblat prin țara românească. Ei bine, vorba asta, cooperativă, e luată de dincolo. Și cooperativa e bancă, cassă de bani. Asta e așa de sigur cum mă vezi pe mine în față ta.

Oprea: Așa cred și eu. Dar lunganu' ăsta de învățător vorbește câte prăpastii toate între săteni. Spune că vor face o prăvălie mare, în

În timpul mai nou elementul maghiar, ca elementul guvernator al țării, a ajuns să se îngereze tot mai mult și în părțile locuite sau cel puțin administrate de elementul săsesc. Această împrejurare i-a adus pe Sași într-o strâmtoare și mai mare ca până acum. Impotriva Românilor se puteau apăra încă cu desul succes, și deși recunoșteau „primejdia valahă”, totuși puteau s-o considere ca ceva îndepărtat, ca un proces sigur, dar natural și deci încet. Altfel li-a venit însă „primejdia maghiară”, care nu mai cerșea mila lor, ci pretindea ceea ce li-se părea de neapărată trebuință pentru izbândă „ideei”.

La conducerea comitatelor și orașelor au fost siliți Sașii să cedeze de voie — de nevoie multe posturi cardinale, în două sau trei cercuri electorale au ales deputați guvernamentali, oameni designați expres de către guvern. Nici nu mai amintim lucrurile mărunte. Pentru toate aceste servicii guvernul le-a plătit cu ajutoare materiale publice și particulare.

Acum ni se pune întrebarea: Făcut'au oare compatrioții noștri sași alegerea cea mai potrivită, din punctul lor de vedere, când s'au hotărât să ne întorcă nouă, așa ca din senin, spatele și să se unească cu elementul maghiar împotriva noastră? Răspunsul la această întrebare este foarte greu de nimerit și chiar nici dâșii nu sunt toți de o părere în privința asta. Cât ne privește pe noi trebuie să declarăm cu toată hotărârea că alegerea aceasta va deveni mai curând decât cred dâșii, foarte nefastă pentru poporul săsesc. Iată și motivarea noastră: Ei cunosc foarte bine starea de dezvoltare în care se află poporul nostru pe toate terenele. Oricât ar fi ei de concilianți față de noi, împrejurările sunt astfel, încât noi numai printr'un proces natural de dezvoltare ne-am putea ridica la aceeași putere și forță, prin care i-am putea apoi supune și înlocui. Altfel e însă lucrul cu elementul maghiar. Acesta are interes și putință de a ajunge cât mai în grabă în stăpânirea teritoriilor așa numite săsești, unde și noi avem cele mai bune elemente din po-

por, și prin urmare nu se vor speria de nici un mijloc, care le-ar putea accelera acțiunea lor. Forței statului ce vor mai opune în viitor Sașii, după ce tot ce au avut de dat au prădat așa de ieftin până acum?

Nu știm ce concluzie va face opinia publică românească din cele premerse, noi însă nu putem face alta decât aceasta: Poporul român nu i-ar fi putut scoate pe sași din întăriturile lor nici într'o sută de ani, dar puterea de stat maghiară îi va scoate cu mult mai curând decât se așteaptă dâșii: Statificarea administrației va fi prohodul lor! Iar odată scoși din fortărețele administrației ei nu vor mai fi în stare să se susțină, căci cine trăiește de zeci și sute de ani din sudoarea altora, fără a-și arăta recunoștința barem în ceasul al unsprezecelea, acela și-a pierdut dreptul la existență. Ca de atâtea ori în trecut așa ni-se face și acum servicii indirecte atât de sași cât și de puterea statului, căci ungurii vor acapara funcțiile de slujbași, dar terenul economic, industrial și comercial vor fi și trebuie să fie ale noastre pe teritoriile așa numite săsești, fiindcă Ungurii nu se vor putea icui printre Români de pe fundus regius, chiar de și-ar cheltui guvernul toate fondurile disponibile pentru colonizarea Ciangăilor.

Din partea concetățenilor sași ar fi numai echitabil, dacă ne-ar ceda de bună voie nouă locurile pe care dâșii nu le mai pot stăpâni. Dacă se tem însă atât de tare de „primejdia valahă”, atunci noi nu le putem răspunde decât cu proverbiala înțelepciune a poporului nostru. „De ce te temi — nu scapi!”

Rătăcirii păgubitoare.

De Dr. Gh. Oprean.

Cronicarul dela noi al unei reviste pedagogice din România povestea acum cinci ani următorul caz caracteristic, petrecut în conferința învățătorilor gr. or. români din cercul Brașovului, ținută la 1908: „Unul dintre cei mai buni învățători a aluncat până la complimente politice față de limba ungrească, când era vorba despre cel mai bun metod de propunere în școala primară, zicând că *bunica* poporului român din Ungaria e limba românească,

iar *mama* e cea ungrească. (Inspectorul unghuresc era și el de față).”

Vorbele acestea s'au rostit la un an după intrarea în vigoare a legii lui Apponyi. Câte alte surprize n'am mai avut de atunci încoace!? Câte minți nu s'au stălcit prin conlucrarea acestei legi, câte caractere nu s'au corupt!?

Ce durere m'a încercat când, la câțeva vreme după conferința din chestiune, am aflat că învățătorul care a făcut declarația de mai sus a fost d. *Ioan Dariu*, fostul director al școlii de băieți din Brașov!

De atunci am urmărit cu mai multă atenție activitatea acestui harnic dascăl și mirarea nu mi-a fost mică văzând cum d. Dariu, uitându-și trecutul frumos, face din ce în ce tot mai multe concesii „*mamei*” celei nouă, în contul „*bunicei*”...

O nouă dovadă despre aceasta ni-a dat-o d. Dariu în ediția a IX a „*Geografiei patriei*” publicată de dsa în colaborare cu d. *Dumitru Lupan*, profesor gimnazial. Manualul acesta, după cum ni se spune pe coperta, e prelucrat „*După receririle noului plan de învățământ și „Nm. vallás és közok. m. kir. miniszter ur 141.325—913 sz. rendeletével a román tanítás nyelvü elemü népiskolák számára tankönyvül engedélyezte*”.

Că această carte, care vrea să fie utilizată în școlile profesionale ar fi aprobată și de vre-un Consistor, despre aceasta nu găsim urmă, în schimb găsim în limba maghiară, *ceea ce nu se mai găsește la nici o altă carte de școală românească*.

Trecem la cuprinsul cărții. Dela prima pagină vedem că cartea aceasta introduce în învățământul geografic *bilingvismul* pe care nici o lege nu-l cere și pe care ordinul Consistorului din Sibiu nr. 1141—910 îl condamnă în mod categoric. Cartea dă anume toate lucrurile mai însemnate și unghurești, în paranteză, prin ceea ce manualul de geografie devine o carte pentru învățarea limbii maghiare, ceea ce e absurd și ceea ce nici planul de învățământ nu cere.

Spre ilustrare dăm aici un pasaj din carte: „Comuna noastră se află în *Ungaria* (Magyarország). Ungaria e *patria noastră* (hazánk). Locuitorii Ungariei sunt *cetățeni ungari* (magyar állampolgár). În patria noastră se vorbesc mai multe limbi. Dintre limbile vorbite în patria noastră cea mai însemnată este *limba maghiară* (magyar nyelv), pentrucă aceasta este *limba statului* (államnyelv) și limba comună de înțelegere între toți cetățenii patriei noastre. — Noi ce limbă vorbim? Pentru noi limba românească este *limba noastră maternă* (anyanyelvünk)”, pg. 6.

Și întreagă cartea e împistritată în acest chin, așa că nu poți citi nici o singură pagină, aproape

*) Vezi Dr. Al. Bogdan în „*Revista generală a învățământului*” din București, 1908, pg. 311 și „*Tri-buna*” din Arad 1909 Nr. 155.

care să se aile de toate, și, iarăș, în care să se cumpere de toate, dela lapte, brânză și unt până la grâu. Să facă și un fel de magazin de bucate. Și toate astea cu puterea unei bănci la care să fie partaș tot satul.

Bucur: Bate câmpii ca mulți alți domnișori cari au început să umble pe sate și să țină vorbiri la popor. De altfel eu am o convingere: dascălul se teme că puterea popii asupra sătenilor e așa de mare, încât n'am putea face cooperativă, dacă s'ar spune dela început că-i vorba de-o bancă nouă. Vrea să ducă în rătăcire pe popor, să-l facă să creadă că-i vorba de-o prăvălie. De altfel aici el are toată dreptatea: puterea popii e foarte mare. Toți îi sunt datori, și nu trebuie decât să-i amenințe cu procese. În privința asta dascălul face bine ce face, lucră în interesul nostru, poate fără să-și dea seama. Avem și noi în mână pe mulți poporeni, dar nu-i ținem încă așa de scurt ca bărbosul.

Oprea (pe gânduri): Nu-mi prea vine să cred ca dascălul să lucreze în interesul nostru. Ști bine cât ne are de dragi, doar acum sunt doi ani el ne-a pus la gazetă.

Bucur: Nu ne are dragi, vezi bine, dar nu poate face altfel. Dacă le-ar spune oamenilor numai adevărul: „oameni buni, e vorba să facem o bancă nouă, mai bună, mai ieftină, c'un cuvânt mai cinstită decât a părintelui ce crezi, ce-ar face popa? L'ar scoate din sat.

Oprea: Totuși mie-mi pare că omul ăsta nu

glumește. Înțeleg, că nu vorbește în glumă de prăvălia cea mare. Popa l'ar sprijini din toate puterile ca să ne pună nouă capul. Căci, înțelegi și tu, o a treia prăvălie, și încă a satului întreg, dela care ar fi obligați să cumpere toți, ar însemna moartea noastră.

Bucur: Tu vezi lucrurile prea negre. Îți spun că a face o cooperativă sătească înseamnă a întemeia o bancă. Cum îți și poți tu închipui o așa prostie: o prăvălie a tuturor, din care să cumpere toți și în care să vândă toți ce au de vândut? Asta nu se poate închipui! Cumperi de unde-ți place, de unde-ți vine bine, și tot așa vinzi la cine vrei. O astfel de prăvălie nu poate avea zile. Apoi cine s'o conducă, cine se pricepe să învârtă un lucru așa de mare?

Oprea (cu răceală): Dascălul.

Bucur (tresărind): Dascălul? Ei, nu glumi!

Oprea: Nu glumesc de loc. Omul ăla mi se pare că se pricepe la toate. Ști dumneata c'a venit de câteva ori la mine în prăvălie și mi-a găcit toate preturile de magazin a cartoarelor, a juljului, a bumbacului? Ba dacă vrei să-ți spun știa și cât ar face fiecare negoi la fabrică. Zice: nene Opre, de ce nu aduci de acolo și de acolo? E mai bun și mai ieftin și poți da și dumneata mai ieftin? Ce să-ți mai spun? Mi-a arătat că iau cinci preturi pe o cârpă de cap, și a găcit ticălosul.

Bucur: Și găina oarbă, tot ciocănind, nime-rește bobul de grâu.

Oprea: Îți spun că te înșeli. Mi-a făcut odată mie o comandă și am ieșit foarte bine.

Bucur: Tie?

Oprea: Nu glumesc. Deci de el trebuie să ne temem. Eu, de altfel, mi-am făcut judecata. Eu zic așa: Dascălul e dușman și popii și nouă. Nici nu-i mirare, plata i puțină, alte venituri n'are. Nu ne poate vedea cu ochi buni pe noi cari ne îmbogățim. Se înțelege, e om deștept, și vorbește pentru binele poporului. Vrea să devie și el un stâlp al satului. Ei bine, noi ar trebui să-l ajutăm.

Bucur (il privește pierdut): Acum nu te mai pricep de fel.

Oprea: Nu e greu de priceput. Cu ce s'astupă gura cănelui ce te latră? Cu pâne! Noi să-i oferim postul de cashier la banca noastră și încă până nu vine conferențiarul. Sunt sigur că nu va mai pomeni nimic de prăvălie.

Bucur (nehotărât): Postul de cashier! Păi, par'că ne-am înțeles: casar are să fie cumratul meu.

Oprea: Știu, știu, el va fi.

Bucur: Dracu să te mai înțeleagă!

Oprea: Dascălul va fi casier nu eu, o jumătate de an, până ne apucăm odată de lucru și va fi dată uitării prăvălia. Pe urmă vom zice: „dumneata ești om deștept ș'ai fi bun, dar trebuie să ne vedem de alt casier care să fie cu ziua de cap la oficiu. Ni s'a sporit învârtirea la bancă.” Ei, ce! Putem să nu-i zicem chiar ni-

nici un singur alineat fără să te poticnești de limba maghiară, atunci când tu vrei să înveți din carte geografie.

De unde au luat dd. Dariu și Lupan acest lucru nepedagogic și ilegal? Planul nostru de învățământ, aprobat și de d. ministru sub nr. 73311—1911, nu cere așa ceva, n-o cere aceasta nici planul ministerial. Se vede că dd. autori nu cunosc planurile de învățământ și nici circularele Consistorului. Dlor se vede că nu sunt în clar nici cu chestiunea: care e limba de predare în școlile profesionale? Dânsii cred, pe semne, că în aceste școli sunt două limbi de predare, nu numai una, deși înșiși spun pe copertă că manualul dlor e aprobat pentru „școli cu limba de propunere română”. Atunci de ce mestecă la tot pasul limba ungurească într-o carte, pentru o materie care trebuie să se predea, ca și toate celelalte, în limba română?

E adevărat că planul de învățământ cere ca anumite cunoștințe din cadrul geografiei să se predea și ungurește, dar asta nu în orele de geografie, ci în cele de limba maghiară, cari de aceea sunt așa de numeroase (13 pe săptămână într-o școală nedivizată). Lucrul acesta l-a spus foarte clar și d. ministru în planul de învățământ de sub nr. 80.000—1910, și în baza acestuia și circulara consist. nr. 11.433—1910. Circulara aceasta zice, bazându-se pe planul ministerial, că „despre tot ce s'a învățat în limba maternă, elevii să știe ce e esențial și în limba maghiară în rezumat scurte”. Mai întâi toate cunoștințele se tratează românește în orele respective, iar în ungurește se iau numai „într-o oră următoare de limba maghiară”. Pe baza acestora și Geografia are să fie predată exclusiv în românește, rămânând ca unele lucruri din ea să se ia pe scurt și în ungurește, dar aceasta în orele consecutive de limba maghiară. Materialul geografic, care trebuie să se ia și ungurește, n'are ce căuta în manualul românesc de geografie, ci în cel unguresc de limba maghiară.

Ceea ce ne mai surprinde la dd. Dariu și Lupan e, că dlor interpretează în mod păgubitor articolul de lege IV din 1898 privitor la numele oficiale de localități. Dlor maghiarizează pe lângă numele de oraș și de râuri, și numirile de munți, regiuni, sesuri etc. Așa de ex. scriu „Czenk” (Tâmpa), „Székelyöld” (Țara Săcuilor), „tanyák” (măierși), „Ferencz-csatorna” (Canalul Francisc), „Kárpátok” (Carpați) s. a. — tot lucruri absurde și ilegale. Ce pronozitie imposibilă e de ex. aceasta: „La marginile sesului se înalță coline mici și mărunte rămurite din Kárpátok (Carpați)” (pg. 24). Sau „Munții cei mai înalți din Europa sunt Alpok (Alpii) și Kárpátok (Carpați)” (pg. 57).

Dacă dd. autori și-ar fi dat silința să vadă ce fac alții în această chestiune, n'ar fi căzut în această greșală. Aveau exemple clare, dacă nu într-alt loc, cel puțin în Geografiile compatrioților noștri sași, cari n'au căzut în aceste greșeli. Așa d. e.

mie, ci să-l dăm afară din slujbă, prin o arătare făcută de noi la inspectorul de școli.

Bucur: Bine. Dar nu înțeleg pentru ce te temi așa de golanul asta. În viața un singur om e tare: cel ce are bani. Cestialții sunt fleacuri, să aibă mintea lui Solomon împărat. Poate el să-și bată gura, poate chiar să însufletească pe oameni: noi îi vom ști îngheta numai decât. Eu pe ai mei, tu pe ai tăi, și în trei zile tot sătul ne va da nouă dreptate. Dar dacă vrei tu, fie. Intre noi trebuie să fie bună înțelegere: suntem de pe-o tară și avem acelaș scop. Tu zici că va primi?

Oprea: Cîre, când degeră de frig, nu se apropie bucuros de foc? Putem chiar să-i dăm un salariu mare, după ce știm înainte că ne va slugi numai câteva luni.

Bucur: Vei vorbi tu cu el?

Oprea: Pot să vorbesc, dar cred c'ar fi mai potrivit să-l chemăm aici, să fim amândoi față.

Bucur: Așa pe seară la șapte.

Oprea: Bine. O să fim cu el. Fi sigur de asta. Dar să vii nesmintit.

(Cei doi prieteni se ridică, își strâng mâna și easă în larma din odaia vecină.)

(Sfârșitul în numărul de mâne.)

Erdkunde von K. Thomas, Brașov 1911, *Vaterlandskunde* de Fr. Hiemesch, Brașov 1910 și *Das Königreich Ungarn* de R. Csallner, H. Horedt și O. Phleps, Sibiu 1909, singurele manuale de Geografie, cari se întrebuintează în școlile săsești, sunt ireprosabile în acest punct. Cea din urmă dă numirile românești neschimbate, ca de ex. „Die Detunata goală” (pg. 27), „Detunata flocoasă” (ibidem), apoi *Vunătoarea lui Buteanu, Negoi* (12) s. a. O altă scădere caracteristică a acestui manual, e că consideră foarte puțin împrejurările vieții românești. Nicăiri nu vorbește cu vre-o predilectie oarecare despre viața poporului nostru și nici măcar o ilustrație nu vine în ajutorul acesteia. În schimb o gramadă de ilustrații îndepărtate ca de ex. Statuia regelui Matia (Mátyás király szobra!) (pg. 23), Lánchíd! (Podul de lanț) (29), Palatul regal (Királyi palota) (30), Parlamentul (Az országiház) (31), Andrassy-ut (32), Emblema Ungariei (Magyarország czimere) (55) și altele, de aceeaș calitate...

În cărțile săsești se găsește un mare număr de ilustrații, din viața Sașilor. Așa d. e. în *Vaterlandskunde* de Fr. Hiemesch găsim *Buceciul, Brasovul, Statua lui Honterus, Biserica din Hărman, Sibiuul, Sighisoara, Primaria din Viena*, iar în *Geografia* de Csallner-Horedt-Phleps găsim, pe lângă cele amintite și *cetatea Cohalmului*, statuia episcopului *Teutsch* din Sibiu, *biserica săsească din Cislăd'e, Medișul* s. a.

Unele greșeli relevate mai sus se întâlnesc și în ed. VII a „*Istoriei patriei*” publicată de d. Dariu. Și aici găsim unele titluri în două limbi, iar tabla de materii e, încă, aproape întregă în două limbi.

Nu pot intelege cum un om ca d. Dariu, care a muncit cu atâta râvnă de mai multe decenii, a putut să-și stîrbească reputația prin cărți ca acestea, ea să nu mai amintesc și declarația dela începutul articolului?

Atrag atenția autorităților bisericești asupra acestei cărți *necorespunzătoare* și sper că, cel puțin în viitor școala confesională românească va putea fi crutată de astfel de încercări păgubitoare.

„Cari sunt asupriții?” „Budapesti Hirlap” recurge din nou la minciuna oficială, prea bine cunoscută de altcum, că națiunile nemaghiare din Ungaria sunt scaldate numai în lapte și se bucură de toate bunătățile din câte pot fi împărțite din partea statului „maghiar”. „Dusmanii noștri ne învinuiesc cu tiranie maghiară față de naționalitățile nemaghiare, iar agitatorilor naționaliști le place mai cu seamă în fața străinătății, să ridice acuzații din cauza maghiarizării cu forța.” Astfel își începe articolul șovinistul din Budapesta pentru ca apoi să concludă, că pe teritoriul statului „maghiar” poate fi vorba cel mult despre o asuprire a **maghiarilor** și nu a naționalităților.

„În Ungaria legea dă drept bisericelor, ca ele să-și hotărăscă afacerile lor interne și limba de instrucție în școlile susținute de ele; legea asigură dreptul fiecăruia de a se folosi de limba lui față cu autoritățile lui, ba chiar și față cu guvernul statului; legea permite comunelor să-și hotărească ele limba oficială în administrația lor internă și dă drept tuturor să poată vorbi în congregațiile municipale în limba lor maternă.”

Cu cinismu-i de ghiată organul guvernului îndrăznește să puie într-o lumină trandafirică situația nemaghiarilor, când episcopia maghiară de Hajdudorogh, legea lui Apponyi, și mulțimea de ordinațiuni secrete și publice ale guvernului etc. desmint în văzul lumii întregi aceste afirmații fabuloase.

Dar organul guvernului are nevoie de aceste minciuni, pentru ca să poată motiva în fața lumii măsurile luate deja, precum și pe cele intenționate încă a se lua în Croația, unde „Croatii îi asupresc pe Maghiari și îi persecută pentru limba lor...”

Delegațiunile și reforma presei — au fost chestiunile importante ale ședinței de azi a camerei ungare. Alegerea membrilor în delegațiunile a decurs în liniște, deși vre-o câțiva membri din partidul guvernamental au încercat să întărească opoziția maghiară, lansând stirea că partidul guvernamental nu-l va alege pe deputatul Vázsonyi, care figura în lista opoziției.

Pe la orele 1 s'a terminat cu alegerea, fiind aleși membri în delegațiunile deputați din partidul muncii și 7 din opoziție. **Dintre reprezentanții națiunilor nemaghiare nici unul.**

S'a continuat apoi desbaterea asupra **proiectului despre reforma presei**. Guvernul pare a se grăbi cu ghilotinarea presei, căci după cum se anunță, în ședința de mâne, majoritatea camerei, formată din partidul muncii, va hotărî lungimea ședințelor de-a 10 înainte de amiază până la orele 6 seara.

În ședința de azi au fost anunțate și 4 interpeleții din partea opoziției referitoare la datele plățile de guvernul Fehérváry pentru fostul partid liberal; la întrebuintarea banilor încuși ca pedepse, de la deputați; în chestiunea tripoului de pe insula Margareta și referitor la urmărirea din oficiu a crimelor constatate în sentința procesului Désy-Lukács.

Interpelețiile aceste deputații interpelețanți le vor prezenta și le vor motiva în ședința de mâne.

Eventuale amănunte despre ședința de azi vom da în numărul de mâne.

România judecată în Italia.

În România în automobil.

Roma, 11 Noembrie.

Sub titlul de mai sus, în marele ziar din Roma „Il Giornale d'Italia”, Renato La Valle publică următorul lung articol, pe care-l dăm în traducere, atât pentru cuvintele de laudă pe cari le aduce României cât și pentru judecata, uneori aspră, alte-ori justă, ce o face poporului român.

La București era parodia războiului, la Sofia tragedia. Trebuia deci, să mă duc cu orice pret, la Sofia. În presa balcanică și în presa europeană erau fel de fel de știri alarmante despre micul popor eroic asupra căruia s'a năpustit invidia și furia ambițioasă a celor cinci inamici: armatele nouilor aliați la porțile Sofiei; Sofia în prada anarhiei; Bulgaria moare de foame și de holeră; poporul a pus mâna pe administrația statului; palatul regal în flăcări; băncile devastate; Bulgarii, în retragerea lor, au întrecut pe Huni în orori și atrocități; etc. etc.

Primisem poruncă din Roma să mă duc la Sofia în cel mai scurt timp posibil, întrebuintând orice mijloc de transport... chiar aeroplanul. Executarea acestei porunci era așa de grea, încât mi s'a părut cu neputință de realizat. Bulgaria era complet izolată.

Ziaristul care a pierdut trenul.

Am încercat să forțez granița româno-bulgară la Giurgiu, dar n'am reușit, și puțin a lipsit să nu se întâmple o tragedie. Nu aveam alta decât să mă întorc la Constantinopol și de aci să mă duc sau la Varna sau la Burgas, ca în urmă să ajung la Sofia, în vre-un chip oare-care.

Tocmai pe vremea aceea se reluase, în parte, comunicația pe calea ferată Constanta-București, și tot parte comunicația pe apă Constanta-Constantinopol. M'am hotărît să iau calea aceasta.

Era într-o Duminecă dimineată. Cu mine mai pleca un coleg, al unui ziar din Milano. Ne împărțisem între noi grelele și multele formalități ale plecării. El trebuia să ocupe locurile și să urce bagajele de mână; eu trebuia să scot bilete și să expediez bagajul cel mare. Lucrurile au mers așa de bine, că — grație întâzierii automobilului hotelului; zăpăceleii ce era în gara București și încetineala nepoliticoasă a sluibasilor — prietenul meu, a plecat fără să vrea și eu am rămas pe jos. Și deoarece colegul meu nu avusese vreme să puie toate bagajele, eu mă văzui pe peron între două grămezi de gîmăntane, ale mele și ale lui. Prietenul avea la el umbrela mea, cutia mea cu pălării în plus, un geamăntanas în care erau hărțile mele de legitimație, pasaportul și toți banii mei. Noroc

și prietenului îi rămăsese un geamântănaș cu hărțile și banii săi.

Situația era foarte critică, pentru că până a doua zi nu mai era nici un tren, ceea ce mă făcea să întârziu cinci zile, căci întârziind vaporul la Constanța din seara aceea, nu mai aveam altul decât tocmai Joi. Trebuia deci, să ajung la Constanța chiar în seara aceea, or cum voi ști.

După o mulțime de peripeții de cari nu vă mai vorbesc, cu ajutorul profesorului Benedetto de Luca, cea mai simpatică persoană din colonia italiană din București (cărui i se datorește marea operă de italianizare pe care o aduce de 20 ani, cu succes, în România) am putut să am un automobil, cu care să mă duc la Fetești, adică la capul podului care dela Cernavoda trece peste Dunăre.

Am pornit cu a patra viteză, dar imediat ce am ieșit din București, a trebuit să ne oprim, ca să dăm socoteala unui plugar armat cu o pușcă antidiluviană, unui milițian, de călătoria noastră și să-i arătăm hărțile. Această întâmplare s'a repetat de mai multe ori, ba un milițian voia să ne ia automobilul de rechiziție, ca să se ducă... la masă. I-am arătat hărțile de liberă trecere și am pornit cu o viteză de 5 kilometri pe oră, câmpia plină de noroiu, din cauza ploilor din urmă. După un timp, șoferul s'a hotărât să lase câmpia, și după o manevră grea, a isbutit să intre pe o șosea. Mai bine nu mai intra. După vre-o 100 de metri, automobilul s'a infundat până la osii în noroiul care era sub pietrișul șoselei. Ne-a trebuit o oră, cu ajutorul a vr'o 20 de țărani și țărance, ba și al unui preot, ca să despotolim mașina. Dar după altă sută de metri, iar oprire și iar chiu și vai, și iar pornire ca să ne oprim iar.

În sfârșit, dădu Dumnezeu de ne văzurăm din nou în câmpia stearpă, tristă, nesfârșită. Mașina saltă și tresaltă, iar bagajele dansează un dan infernal.

Alergăm, alergăm nebuște, dar speranța de-a putea ajunge trenul la Fetești, nu mai este realizabilă. Va trebui deci să merg până la Constanța și să ajung înaintea serei; dar cum vom putea trece Dunărea fără voie?

Automobilul aleargă nebuște, ca și cum cineva l'ar fi luat la goană. Din când în când trecem prin câte un sat, un mic grup de cășcioare. Este Duminecă și țărani sunt îmbrăcați de sărbătoare: bărbați frumoși cari îți aduc aminte de soldații lui Traian, din cari se trag. Imbrăcămintele lor, de culori vii și brodate cu aur și cu argint sunt de un pitoresc nepus; dar imbrăcămintea femeilor este și mai frumoasă; o cămașă lungă ca o tunică, cu mânecile largi sus și strâmte la pumni, și toată cusută frumos cu roșu și cu violet. Două șorturi, spânzurate de brâu, le cad în față și în spate, brodate cu argint și cu arniciuri; peste coatele lor strânse, poartă un văl cusut cu argint. Totul a fost țesut și cusut de mâinile lor, și imi veniră în minte vorbele Elenei Văcărescu: „Imbrăcămintea țărancelor noastre — brăuri roșii sau albastre, tunici albe cusute cu mii de desene originale — totul este țesut de mâinile și de visurile lor. Ca reginele omerice, țărancele române torc și țes în continuu, cum zicea Carmen Sylva că femeile române țes viitorul țării lor”.

Însă luxul acesta nu este decât o iluzie, o iluzie săptămânală a unei zile de repaos în care a se îmbrăca de sărbătoare este socotit aproape ca o datorie religioasă. Realitatea — realitatea în care se vor deștepta mâne dimineată — este cu mult mai tristă și mai descurajatoare. De seară, când vor intra în colibele lor mizerabile și după ce vor închide în lăzi hainele cele arătoase, ele se vor îmbrăca, împreună cu hainele groase de lucru, cu toate amarurile și cu toate mizeriile vieții lor pline de lipsuri și de muncă. Căci țărancă română are cea mai tristă poziție ce-și poate cineva închipui, în comparație cu o vită de muncă. Ea, împarte cu bărbatul lipsurile și mizeria, dar lucrul cel mai greu îl face ea. Dar nici bărbatul nu stă mai bine! Și cu toate că prin legea din 1864 țăraniul român a încetat de a mai fi serv, totuși situația lui de azi nu se deosebește mult de cea de atunci.

Chestiunea agrară.

În țara aceasta a marilor proprietari ar fi putut să se facă un sistem de închirieri de mici loturi de pământ, ceea ce ar fi rezolvat chestiunea agrară care minează bazele sociale ale României. Cu sistemul acesta, proprietarii ar fi avut un venit mai mare, iar țăraniul condiții mai umane de lucru și de câștig. Însă, proprietarul român, care de cele mai multe ori are mai multe

mii de hectare, le închiriază pe toate unui arendaș, care nu este agricultor și nici administrator, ci un arendaș care exploatează în același timp și pe proprietar și pe țărani, cărora le subînchiriază pământul. Arendașul, care niciodată nu este român, ci grec sau evreu, nu este animat decât de o singură dorință: să facă avere din sângele și din sudoarea țăraniului. Hrăpitor, rău, avar, cărcotaș, arendașul este adevărata lipitoare a țării. Contractele pe cari el le face cu țărani, luată prin foame sau prin ignoranță, sunt oribile. Dacă țăraniul nu are umelte sau vite de lucru, arendașul le împrumută el în condiții de cămătar, iar la isprăvitul anului, țăraniul care a muncit în mizerie cu familia lui, mai iese dator.

Se înțelege ușor, cât sunt de urâți acești exploatare. În 1907, această situație de lucruri a provocat faimoasa revoluție agrară, care a fost începutul unei revoluții generale. Țăraniul despărțit de proprietari prin acești hrăpitori nesațioși, au pornit spre București. Guvernul a fost silit să mobilizeze armata și sate întregi au fost distruse cu tunurile. Revoluția a fost calmată, și legi noi au fost votate, cari au modificat oare-cum condițiile mizerabile ale acestor sclavi ai gleei, dar n'au fost decât paliative. Poporul, după alți 10 ani de suferință, se agită din nou, și dacă guvernul nu va lua rezezi măsuri de îndreptare, se poate aștepta la vre-o surpriză.

Ca să avem o idee de importanța chestiunii agrare în România, este destul să spunem că producția numai a cerealelor, constituie 82 procente din producția totală a țării. În anii buni, valoarea ei ajunge la 1500 milioane de lei; nu-mai recolta medie a grâului este de 40 milioane hectolitri și când ne gândim că întinderea totală a României nu întrece 13 milioane de hectare, din care numai o jumătate este cultivabilă, trebuie să recunoaștem că rezultatele sunt foarte importante. Ei bine, din toată această ayuție, adevăraților muncitori nu le rămâne decât numai strictul necesar ca să trăiască flămânzi.

Automobilul capturat.

Ne-am reluat drumul, și cu chiu eu vai, am ajuns la Fetești. Trenul trecuse de trei ore. Nu-mi rămâne decât să mă duc la autoritățile militare, sperând că poate o fi sosit autorizația dela București să mă lase să trec. Șoferul și mecanicul, imi spuseră că vom putea trece Dunărea fără să fim văzuți și o ia pe un drum care ne conduse la malul râului Stirbei, un mic afluent al Dunărei, pe care trebuie să-l trecem ca să ajungem la podul cel mare. Aci găsim o plută, dar pe când ne găteam să ne imbarcăm, începu o ploaie cum n'am văzut în viața mea, și automobilul rămase pe jumătate pe plută, gata să cază în apă. După o jumătate de oră de potop, cerul s'a însemnat și am putut să imbarcăm mașina. După 20 minute, eram pe celalalt mal. Câmpia este tristă, goală, monotonă, plină de băltoace, în care mașina se împotmolește mereu. Nici un arbor nu intrerupe nesfârșita linie dreaptă a câmpiei. Dar în depărtare, din în cântd se zărește câte o colibă și niște ridicături de pământ cari atestă existența anticilor **tumulii** romane — **movilă** cum se zice în românește — cari conservă secretul trecutului. Se înțelege numai decât că acest teren este ingrat muncii omenești și că el nu produce decât malarie și pelagră.

Dar dacă privești nisipurile aurite și movilele luminate de reflexurile soarelui ce apune, rămâi uimit de minunea miragiilor ce vezi. Stepa a luat un adevărat aspect feerie, peste care soarele a presărat toate culorile sale, dela cea mai închisă la cea mai dulce, dând efecte și variațiuni cari ar face pe un pictor să nebușească. Este o magie de lumini și de culori, care se schimbă în orice clipă și care imi aduce aminte stepa Rusiei meridionale, de care se zice că soarele ziua și luna noaptea se întrec ca să facă cele mai frumoase madrigale de culori, cari sunt în lume. Și-mi dau sama pentru ce țăraniul de aci își iubese atât de mult stepa, pe care mor de foame și de malare...

În sfârșit am ajuns la măretul pod dela Cernavoda. Soarele a apus, dar este încă lumină.

Mecanicii mei chibzuiseră să treacă în goană pe sub viaduct, să urmeze malul Dunărei câțiva kilometri până ce vom găsi o plută care să ne treacă pe malul drept. Planul acesta era o nebunie, destinată să nu reușească. Intr'adevăr, după parapetul viaductului ne-a văzut o patrulă și ne-a poruncit să stăm. Șoferul dă goană mai mare. O a doua somație nu este luată în seamă. Văd cum patrula întinde puștile și trage în aer. Nu este de glumit.

No oprirăm, și pe când patrula de sus, stă cu puștile întinse spre noi, vre-o 50 de soldați, cu un subofiter vin în goană, ne înconjoară și ne ia un interogator. Pe urmă, subofiterul mă poartă la comandantul militar al podului. O escortă de **onoare**, compusă din 4 soldați cu baioneta la umăr, mă înconjură și mă însoțeste. Subofiterul, cărui i explicai pățania mea, mi-a răspuns că dacă nu voi arăta nevinovăția mea, voi fi pur și simplu împușcat, după legile războiului. Mi-a mai spus că tocmai în ziua aceea, comandantul din Cernavoda primise știrea că niște bulgari au intrat în România, hotărâți să facă să sară podul în aer.

Drace!...

Am trecut tot viaductul și am ajuns în fața maestrosului și magnificului pod, la intrarea cărui, un soldat gigant de bronz, stă mândru de straje. Podul este cel mai mare din Europa, după cel de pe Volga. Este o lucrare într'adevăr minunată și Români au tot dreptul să fie mândri de el. Lungimea lui este de 750 metri, iar înălțimea de 50, și a costat 35 milioane de lei. Această construcție gigantă — croită de un inginer francez și executată de ingineri români — a fost începutul bogăției României, căreia prin portul Constanța i-a dat „respirația comercială”, așa mi-a spus un coleg la București.

După ce am trecut podul, subofiterul m'a lăsat în grija escortei de **onoare** și s'a dus să anunțe, pe comandantul militar al podului. Mă așteptam, să mă vad în fața vre-unui bătrân colonel, crunt și răgușit, când colo, văd un tinăr sublocotenent, care vorbește perfect franțuzește. Îi spun pățania, îi arăt hărțile de liberă-trecere, îi explic graba ce am și-l conving că nu sunt nici spion, nici terorist bulgar. Din nefericire, dânsul nu-mi poate permite să trec Dunărea fără voia comandantului militar din Cernavoda. Escorta a fost trimisă înapoi și ne îndreptam spre stațiunea militară Cernavoda, comandată de un alt sublocotenent tinăr, care se convinge că nu sunt cu gânduri rele, dar nu-mi poate da voie să trec până nu va anunța pe comandantul corpului de armată din Cernavoda. Cu su-râz, dar în sfultel meu injur: ceasul este 7, și trebuie să fiu la Constanța cel mai târziu la 11 jum., ca să pot să iau vaporul de Constantinopol...

Dar n'am încotro: ne suim într'o trăsură hodorogită, și după 20 de minute iată-ne la Comandamentul corpului de armată din Cernavoda. Dar generalul i-a lăsat de unde nu-i. După o lungă căutare, îl găsim într'o cafenea. Pentru a treia oară povestesc pățania mea; generalul se convinge ușor, dar trebuie aprobarea șefului de stat major...

Încep să-mi pierz sângele rece... În scurt, la 8 jum. mi s'a dat voia iscălită și timbrată, dar greutatea ma s'au isprăvit. Imi trebuie o plută și un remorcher, și nu se găsește.

Cu ajutorul a doi ofițeri, la 9 jum. am găsit plută, dar remorcher nu.

Am pierdut și cea din urmă speranță: nu mai apuc vaporul la Constanța.

Dar în curând, grijile călătoriei au fost înlocuite de cea mai profundă emoțiune estetică ce am avut vre-odată.

Era o lună plină cum rar se vede. Ne-am urcat pe plută, locotenentul comandant militar al podului, un subofiter — același care mă arestase — și cu mine. Era o lună plină cum numai în Orient poți vedea. Lumina vie care învaluiie totul are tonalități calde, vibrante, dând lucrurilor aparente și forme de fantasmă pline de viață și de mister. Ah! „palida și recea Selene” nu este o imagine orientală! Lumina aceasta de lună plină, care răscolește stepa și fluviul este ca un suflet care-și palpă dorințele nesfârșite și în loc să-ți dea impresia de langoare, de repaos, pe care ți-o dă luna plină a Italiei, dânsa aprinde lucrurile și oamenii cu cele mai nebune dorinți.

Tăcem, cu religiozitate. Fiecare din noi caută în fundul sufletului său un vis secret și frumos, în ael triumf de lumină albă...

Pluta merge încet, urcând în susul fluviului. Pe mal, sălciiile pletoase se pleacă spre apă, ca și cum ar căuta să culeagă un sărut...

Dunărea curge încet, maestros, solemn. Și, dintr'un loc, de pe mal, unde erau niște soldați într'un cort, începe să plângă o vioară și un glas cald cântă un cântec trist de dragoste și de nostalgie, de care este plină inspirația lirică și muzicală a poporului român:

Ți-am cerut faguri de miere,

Tu mi-ai dat buzele tele...

Ultime peripeții.

Am ajuns la Constanța la 11 a doua zi, adică am făcut 235 kilometri în 26 de ore. Vaporul plecase tocmai de 11 ore. Din fericire, am găsit un

cargobot care pornea spre Constantinopol. L-am luat, cu toate că nu prea-mi surădea această călătorie, Marea Neagră fiind mereu agitată, iar *cargobotul* fiind mic. Dar trebuia să ajung la Sofia cât mai repede.

Cu toate astea, la Sofia n'am ajuns decât după 6 zile și cu ce greutate, cu ce nevoi, și cu ce luptă!...

Pentru conformitate: I. T. Allan.

Soarta parlamentului austriac. Intre funcționarii de stat ai Austriei s'a instăpânit o dispoziție agitată și nemulțumirea lor deja amenință să ia formele unei „rezistențe pasive”, ceea ce ar provoca o anarhie, cu urmări grave, în administrația statului austriac. Nemulțumirea lor e cauzată de împrejurarea că guvernul n'a putut trece prin parlament nici până acum proiectele financiare referitoare la acoperirea cheltuielilor împreunate cu regularea salarelor funcționarilor de stat. În toate birourile statului, dar mai cu seamă în ale Poștelor se adună bani pentru iminenta grevă. Situația guvernului Stürgh a devenit foarte critică. Ea e îngreunată și prin faptul că majoritatea camerei austriace a hotărât, ca referitor la suspendarea autonomiei boeme, să aibă loc o dezbateră specială, când primul-ministru Stürgh să răspundă la toate interpeleziunile înaintate în această chestie. Astfel rezolvirea proiectelor financiare va fi și mai mult amânată. La dizolvarea parlamentului, guvernul nu poate recurge deocamdată, din cauza iminentei sesiuni delegaționale. Astfel probabil camera se va amâna numai până după delegații. Iar dacă nici mai târziu nu se va putea ajunge la o activitate normală, guvernul își va lua refugiu aplicând paragraful 14 și, adevărat cu toată rigoarea, octoind proiectele de urgență prin „ordinațiuni indispensabile”.

Lupta în comitate.

Infrângerea dela Treznea.

„Jandarmii să-i omoare pe Români”...

Ni se scrie:

În 5 Noembrie au avut loc alegerile congregaționale în Treznea. Raportez cu durere că și de data asta am fost bătuti, ori cât s'au purtat de cinstit preoții și ceilalți intelectuali cu poporul.

Încă în dimineața zilei de 5 l. c. un preot a întrebat pe notarul Krupa Antal de vreau să dea curs liber alegerii ori au de gând să recurgă la nelegiuirile îndatinate, comise sub scutul armelor, ca și înainte de aceasta cu trei ani.

Notarul a răspuns:

„Din centru am primit poruncă să nu le lăsăm Românilor nici un mandat, — chiar dacă ar trebui să vărsăm sânge. În cel mai rău caz poruncim jandarmilor să omoare vre-o 2—3 Români și sistăm alegerea”.

La orele 9 a. m. presidentul comisiunii, Dr. Kerekes András, profesor la colegiul Veselényian din Zălau, în fața cancelariei notariale își cerește credenționalul în asistența baionetelor. Noi ne arătam dorința să fie aleși scrutatori dd. protopop Vasile Pop, preotul Matei Moldovan din Agrii, preotul Ioil Giuritan din Unguraș și dl Aurel Pop din Treznea; iar un al patrulea să fie preotul ev. ref. Kusztas Gyula sau alt ungur. La aceasta, dl profesor și președinte, cu toată nerușinarea zice, că neștiind câți sunt *pro* și câți *contra*, în dreptul său numește pe: — ascultă cetitorule cunosător — Jani János, Stanku János, Farkas Béla și Péterfi J. — cel cu mâinile pătate de sânge omenesc. Cine cunoaște aceste firme, poate să-și facă ușor o idee de moralul alegerii. După ce profesorul-președinte sfârși cu cetitul acestor patru nume s'a retras printre baionete în cancelaria notarială.

La aceasta manoperă a președintelui alegătorii au erupt în unele expresiuni cari numai complicate nu au fost, și numai spre cinstu nu i-au fost. A făcut și a înghițit, căci așa cere ideea de stat. Scopul sfintește mijloacele.

Văzând mârșăvenia, — poporul s'a depărtat exclamând: „Să aleagă în de ei Ungurii, cu a-

pucăturile de cari s'au folosit și în rândul trecut, — noi nu vom conlucra la umilirea și batjocura noastră”.

Până la orele 2 d. a. și-au votat ei loru-și; ce a urmat după aceasta nu știu, cred însă că se vor fi îngrijit să înmulțească bilele în urnă, ca să-și spele rușinea, căci atâta minte doar vor fi avut. După ce la cârma țării stăpânește corupțiunea și terorismul, — pentru ce subalternii să se lase mai pe jos de stăpânii lor. Trăiască constituția terfelită în noroi. Dar să nu uite: „Dabit Deus his quosque finem”.

Un alegător.

DIN COMITATUL MUREȘ-TURDA.

O întrebare.

În toate părțile pe unde avem cluburi naționale comitatense, în fața alegerilor pentru congregațiile comitatense s'au făcut pregătiri și s'au organizat. Încât privește comitatul Mureș-Turda, deși știm că avem și aici club comitatens, până astăzi nu s'a făcut nici o pregătire în fața alegerilor deși acele sunt la ușă și peste câteva zile se vor face. Mai mulți alegători, îngrijați de aceasta, am dori să știm cum stăm și de aceea rugăm pe d. președinte ori pe d. vicepreședinte să ne dea lămuriri, ca să nu rătăcim în dreapta și în stânga ca oile fără păstor. Să mergem la urnă sau să ședem acasă? Dacă mergem, cu cine să votăm? Avem candidați naționali ori ba? Suntem în momentul suprem și toată răspunderea pentru ținuta eventual necorectă a alegătorilor va cădea asupra celor ce nu și-au făcut datoria, adevărat asupra conducătorilor.

Așteptăm lămuriri dela d. președinte Dr. Ioan Popescu ori dela d. vicepreședinte Dr. Ioan Harșa ambii în Reghin.

Un partizan.

Pacea greco-turcă încheiată.

— Succesul României desăvârșit. —

Arad, 14 Noembrie.

În sfârșit după lungi și dificile tratative cari au durat o lună, delegații greci și delegații turci au căzut de acord asupra tuturor punctelor tratatului de pace care cuprinde vre-o 15 articole și mai multe protocoale anexe. Tratatul a fost semnat definitiv stabilit și semnat Marți la orele 6 d. a.

În cercurile politice și diplomatice din Atena nu mai este un secret pentru nimene, că d. Take Ionescu a fost rugat atât de delegații turci cât și de guvernul grec să slujească de mediator pentru a se ajunge la o înțelegere.

Toate textele au fost discutate cu d. Take Ionescu. Acest fapt este considerat ca un mare succes diplomatic pentru România. Oamenii politici greci nu ascund marea lor satisfacție că opera păcii dela București a fost continuată și consolidată la Atena.

Delegații turci au exprimat dlui Take Ionescu toată grațitudinea pentru serviciul adus păcii.

Edițiuni speciale ale ziarelor grecești anunță încheierea păcii relevând marea succes diplomatic al României și al dlui Take Ionescu.

Intervenția României în conflictul greco-turc — care a fost discutată cu multă simpatie de presa franceză, germană și engleză, aducându-i laude că salvează înc'odată pacea balcanică, a indisputat cercurile oficiale austriace și astfel oficiasele vieneză nu au mai făcut nici un comentariu vizitei dlui Take Ionescu. Presa independentă vieneză afirmă că intervenția României nu numai că a fost apro-

bată de Germania, dar e pusă la cale chiar de ea, întrucât nu putea să intervină singură, după ce Austro-Ungaria și Italia făcuseră demersuri la Atena.

Oficiul „Fremdenblatt” răspunde la aceste afirmații prin următoarea telegramă a corespondentului său berlinez:

„Contrar svonurilor lansate cumcă între România și Germania ar exista o înțelegere pentru ca aceasta să intervină în conflictul greco-turc, cercurile bine informate susțin că între Germania și România n'au avut loc nici un fel de tratative cari ar depăși obișnuitele relații diplomatice. România are tot interesul ca tratativele greco-turce să continue, deoarece intreruperea lor ar periclita pacea balcanică. Astfel se explică călătoria dlui Take Ionescu la Atena unde deși nu e în misiune oficială se silește în numele guvernului român să realizeze cât mai grabnic pacea greco-turcă”.

Într'un interview acordat de d. Take Ionescu trimisului special al „Universului”, d-sa a declarat:

— Consider pacea greco-turcă ca un mare avantaj pentru toate popoarele din Balcani pentru că pune sfârșit unui întreg izvor de intrigi și posibilități de incurcături cari numai în interesul nostru și al liniștei nu erau. Dacă pacea greco-turcă aduce sau nu și României o vază mai mare o poate constata oricine aici în Atena.

Adaog că pacea așa cum s'a încheiat este spre satisfacția intereselor și amorului propriu al ambelor state și că Turcia va fi tot așa de mulțumită de încheierea păcii ca și Grecia. Este posibil chiar ca această dată să fie începutul unor alte curente politice decât acelea cari păreau a se desemna în Balcani.

Repet, a terminat d. Take Ionescu, că n'am avut nici o misiune aci și că dacă am luat parte la tratativele pentru pace a fost fiindcă am fost solicitat s'o fac și am luat asupra mea toată răspunderea.

Dacă înregistrăm un succes el este numai al României, nu este al meu. Dar, dacă ar fi fost un eșec, el nu mă privea decât pe mine.

Aceste cuvinte d. Take Ionescu le-a rostit foarte emoționat. Mulți au mers la hotelul „Bretagne” ca să-l felicite pe d. Take Ionescu.

Dela orele 3 până la 6 d. a. dnul și dna Take Ionescu au fost la Eleusis cu ministrul român d. Filodor și cu d. Venizelos. Populația din Eleusis a făcut mari ovațiuni oaspeților. Școlarii i-au întâmpinat cu tricolorul român.

Iată conținutul tratatului care a fost iscălit alaltăieri, Mercuri:

Se vor pune integral în vigoare toate convențiunile ce au existat înaintea războiului; amnestierea persoanelor compromise în evenimintele în legătură cu războiul; cei domiciliați pe teritoriul cedat devin supuși greci, afară dacă, într'un termen de trei ani, vor opta pentru naționalitatea otomană, dar în acest din urmă caz, trebuie să plece din Grecia. Locuitorii teritoriului cedat vor urma să-și păstreze proprietățile în acest teritoriu.

Se proclamă respectul proprietății în general; nimeni nu poate fi lipsit de această proprietate decât numai pentru cazuri de utilitate publică și în schimbul unei despăgubiri.

Bunurile particulare ale sultanului și ale familiei imperialiste sunt recunoscute și respectate; bunurile domeniilor private, după o listă anume întocmită, vor fi supuse tribunalului de arbitraj din Haga.

Solda oșterilor turci prizonieri va fi rambursată, iar cheltuielile făcute pentru întreținerea soldaților prizonieri vor fi supuse arbitragiului.

Vapoarele confiscate vor fi eliberate, dar orice cerere de despăgubire pentru pierderile suferite de proprietarii vapoarelor, vor fi deferite tot arbitragiului.

Chestia muftiilor și jurisdicțiunea vacurilor vor fi respectate, iar dijmele vor fi desființate.

Reglementarea vacurilor e cuprinsă într-o anexă a protocolului.

România paznicul echilibrului balcanic.

Paris. — Ziarul „Le Temps” ocupându-se cu călătoria dlui Take Ionescu scrie, între altele, următoarele:

România se arată iar păzitorul echilibrului balcanic stabilit la București. Dacă la Constantinopol și Sofia a existat încă vre-o indoială despre modul, cum e privită situația la București acum orice indoială dispare. Guvernul român a făcut cunoscut Bulgariei și Turciei, ale căror machinațiuni au neliniștit cercurile oficiale românești, că România nu va rămâne indiferentă în cazul unui nou incident.

După întrevăderea dintre Take Ionescu și Talaat bey, acestuia nu i-a mai rămas nici o nedumerire despre intenția României de a împiedeca cu toate mijloacele un nou conflict în Balcani.

Manifestațiile din Atena și toasturile schimbate au arătat Europei cum înțelege România rolul său. Ea s'a asociat statelor doritoare de pace ca să poată să exploateze teritoriile cucerite și a accentuat solidaritatea cu Serbia și Grecia ca să păstreze caracterul definitiv păcii din București.

Intervenția României a contribuit din nou la asigurarea păcii din Orient apropiat. Europa trage din nou foloase din privirea limpede a României, care iar a luat la timp hotărâri potrivite situației. Această limpezime a României se distinge în mod plăcut de nehotărârea și certurile diplomației europene și n'ar fi deloc de mirare dacă aceasta și-ar constata printr'o bună zi prăbușirea completă a autorității în peninsula balcanică.

Pentru monumentul lui Vlaicu.

Au mai sosit:

D. Purece, preot, Hurez 10.—

Comuna bis. Alibunar (cu prilejul parastasului slujit de părintele N. Popovici. Suma: 60 coroane):

Nicolae Popoviciu, paroh, 10.— Dr. Pachomiu Avramescu, notar public regesc, 5.— Dr. Petru Anea, avocat, 5.— Emilian Jianu, comerciant, 2.— N. N. 2.— Lazar Roșculeț, inv., 3.— Nicolae Pășulă, inv., 1.— Valeriu Balianaș, v.-notar com., 2.— Petru Baba, v.-notar com., 1.— Theodor Strim, învățator com., 10.— Dr. Gheorghe Mică, avocat, 5.— Regina Dr. Zăria 3.— Elevii șc. comunale (cl. V—VI) —72. Elevii șc. comunale (cl. II) —09. Eufrosina Popoviciu 1.66, Mircea Zăria 2.—

Colecta Românilor din Nadlac, colectant d. Acadie Crâșnic (suma: 103 cor.):

Cu tasul în biserică gr.-cat. 6.20. Ioan Meece, notar, 1.— Șteva Faur, croitor, 1.— Nicolae Ieneșel, agent, 1.— Iuliu Gubar, contabil, 1.— Lazar Nagy, călciunar, 1.— Vasile Șildan, comisar, 1.— George Maior, protopop, 1.— Simion Cosma, contabil, 1.— Vichentie Guleș, învățator, 1.— Ioan Antal, învățator, 1.— Șteva Stroia, econom, 1.— George Roman, econom, 1.— George Onca, econom, 1.— Pavel Roșuț, econom, 1.— Vasile Stroia, econom, 1.— Romul David, ec., 1.— Mitru Feier, ec., 1.— Ioan Petroi, ec., 1.— Gligor Nagy, econ, 1.— L. Stroia, econom, 1.— George Onca, econom, 1.— Ioan Iacob, econom, 1.— Lazar Bogdan, econom, 1.— George Crișan, econom, 1.— Traian Pătean, econom, 1.— Teodor Precupas, econom, —50. George Onca, econom, —40. George Iovănaș, faur, —40. Ștefan Luțai, comerciant, 2.— Dr. Iuliu Chiciu, medic, 2.— Dr. Iosif Kolonics, avocat, 5.— Teodor Onca, econom, 10.— Uroș Mărienut, econom, 5.— Uroș Pătean, econom, 20.— Vasile Sina, econom, 7.— Mihai Caba, econom, 10.— Alexandru Nagy, econom, 4.— Vasile Onca, econom, 2.— Arcadie Crâșnic, preot colectant 3.50.

Colecta Românilor din Șercaia, colectant d. Dr. N. Boeriu (suma 142 cor.):

Dr. Nicolae Boeriu avocat 20.— Dumitru Frâncu stud. în drept 5.— Valer Langa notar 5.— Dr. Costache Moldovan avocat 20.— Dr. Iuliu Decian avocat 10.— Dr. Ioan Neamțiu avocat 10.— Iacob Peptea controlor 5.— Livius Langa abiturient 10.— Victor Vlad casar 2.— Valeriu Ghircoiașu contabil 5.— Dr. Hariton Pralea avocat 20.— Gheorge Ursu-Vad notar 5.— Alesandru Socaciu cand. de adv. 5.— Gheorge Boeriu-Tintari învățator 1.— Dr. George Tarcea cand. de adv. 5.— Nicolae Chichernea 1.— George Fătu 1.— Barbu Langa econom 1.— Ioan Maier econom 1.— David Vlad econom 1.— Luca Prună 1.— Inocențiu Prună 1.— Petru Muntean croitor 2.— George C. Prună econom 1.— Ironiu Maier inv. 2.— Petru Prună econom 1.— Salustiu Prună 1.—

Colecta Românilor din T.-Cubin, colectant d. Ilie Bărla (suma 100 cor.):

Vasile N. Bunda, director executiv 10.— Nicolae Cocora, econom 6.— Giga Băla econom 5.— Ilie Bărla, contabil 5.— Sima Cioc, comerciant 5.— Dr. Eugeniu Ghelner, avocat 5.— Constatin Ienota, comerciant 5.— Panteleimon Jecpea, casar 5.— Zaharie Lungu, econom 5.— George Popa, cancelist 5.— Toma Radivoi, econom 5.— Ritomirovits & Rachitovan, congruant 5.— Giga Goata, econom 4.— Ștefan Radivoi, econom 4.— Lazar Căcina, comerciant 3.— Alexandru Balanescu, cancelist 2.— George Balia, faur 2.— Lazar Cocora, econom 2.— Costa Costicui, comerciant 2.— Milos Drencea, econom 2.— Loctozar Drencea, econom 2.— Petru Nica, învățator 2.— Ștefan Ogrin, diurnist 2.— Nicolae Rasiovanu, cancelist 2.— N. N. 2.— Traian Băla, econom 1.— Axentie Bălan, privatier 1.— Avram Larmeș econom 1.—

INFORMAȚIUNI

Arad, 14 Noembrie 1913.

Mersul vremii. Institutul meteorologic anunță vreme schimbăcioasă cu vânturi și ploi.

Prognostic telegrafic: vreme schimbăcioasă, vânturi și ploi.

Temperatura la amiazi a fost 13.0 C.

AVIZ ABONAȚILOR NOSTRI. Rugăm cu insistență pe abonații noștri restanțieri să binevoiască a-și achita datoria restantă în abonamentul ziarului în dată după cetirea acestui aviz, căci Administrația a primit ordin, ca să încaseze restanțele pe cale procesuală, ce ar pricinui cheltuieli însemnate atât restanțierilor, cât și ziarului.

Trupa Antonescu la Oradea-mare. Cu toată gălăgia societății ungurești din Oradea, trupa Antonescu se va abate în 25 l. c. și în acest oraș, care de mult n'a mai avut parte de mari manifestări culturale. În orașul de orgii politice al călugărului-reptilă, vor juca artiștii români, cari sunt astăzi oasepiții acestui neam de iobagi. Bihorul va avea o serbătoare, cum nu va mai avea curând. Acolo în tinuturile unde limba noastră e așa de batjocurită, vor auzi ei o limbă delicioasă, o limbă cum n'au auzit ei niciodată. Vor cădea cuvintele doinilor de dulci, ca niște bucățele de cristal, vor suna în solemnitatea sălii cu sonorități misterioase, tulburătoare.

Va veni lume multă, țărani meditativi și fataliști, preoți necăjiți, avocați pentru cari lumea se sfârșește la Budapesta... Și toți vor rămânea fascinați, vor asculta cu simțenie vorbele ce sboară de pe buzele femeilor dela Soare-răsare. Și vor pleca mulți fermecați și plini de torturi. Cutare avocat se va gândi cu dispreț la cutare actor ungar pe care l-a admirat atâta, altul va vâri în dulap portretul lui Molnár ori al lui Szép Ernő, cari i-au veghiat până acum pe masa de scris. Ne vom alege cu o ceată de iconoclaști cu o ceată de oameni cari își vor ucide idolii mincinoși.

Vom asista la un spectacol de desmeticire. Unul însă va sta departe de aceasta manifestare.

El se va plimba prin apartamente, ca eroii lui Leonida Andreev. Se va muta de pe un scaun pe altul și se va speria de propria lui umbră. Fioarei morții îi vor înmuia membrele în veghea lui de căne bătut. Sărbătoarea dela Oradea-mare va fi o palmuire a scârboasei lui vietii și o învingere a noastră.

Premiul Nobel pentru literatură, a fost decernat poetului indie Rabindranath. Rabindranath, în țara lui, în Bengalia, e de mult sărbătorit ca mare, neîntrecut maestru și în ultimii ani e cunoscut și în țările occidentale prin colecția sa de cântece religioase-mistice, cari au fost traduse de el însuși în limba engleză. El a împlinit în țara lui o chemare, ca nici un alt poet în Europa. S'a născut în anul 1861, dintr'o familie distinsă. La vârsta de 17 ani a plecat în Anglia unde și-a urmat studiile. După întoarcerea în țară, a scris unele din cele mai frumoase bucăți literare atât în versuri, cât și în proză.

RASCOALE ȚĂRANEȘTI ÎN OLTEŢIA? Ceterim în „Dreptatea” din București: Svonurile cari circula în ultimele zile, că țărani se agită și intenționează să exproprieze cu forța pe marii proprietari, erau din nefericire întemeiate. Guvernul a fost înștiințat, că pe mai multe moși din Olteția țărani, după ce câteva zile au reînțat să iasă la lucru pe moșile boeresti, au năvălit cu plugurile pe aceste moși și au început să-și împartă pământul. În fruntea mișcării țărănilor sunt învățătorii. Ei au fost cei dintâi cari să înfigă brăzdarele plugului în ogorul boeresc.

Autoritățile nu au îndrăznit să încerce a chema pe țărani la ordine. Ele au făcut însă imediat comunicări telefonice prefecturilor, cari la rândul lor au înștiințat ministerul de interne.

Pentru a preîntâmpina agravarea evenimentelor, guvernul a decis suspendarea imediată a traficului de mărfuri pe căile ferate din Olteția, ca liniile și vagoanele să rămână libere pentru transportul trupelor. În același timp ministerul de război a dat ordinele necesare pentru mișcările de trupe. Într'o eventuală mobilizare a rezerviștilor nu se crede în cercurile guvernamentale, avându-se speranța că aceste începuturi de răsvrătire se vor potoli repede, grație măsurilor energice cari s'au putut lua în grabă.

Apelul pentru universitatea italiană în Austria. Autoritățile austriace au secestrat apelul răspândit de diferitele comitete pentru universitatea italiană în Austria. Apelul se încheie astfel:

Ne luptăm pentru dreptul netăgăduit al culturii naționale. De 65 de ani purtăm această cruce pe calvarul vieții noastre publice. Avurăm popasuri de sânge și totuși pășirăm înainte cu credință și nădejde. A venit vremea de a se hotărî. Să ni se dea ceea ce cuvine inaltei valori a civilizației noastre, dreptului nostru de neam. Fie ca glasul nostru să sune ca un apel măret care să convingă pe cărmuitorii noștri să ne facă dreptate.

Pentru monumentul lui Vlaicu dela Cetățuia lângă Iași. I. P. S. mitropolit al Moldovei și Sucevei, Pimen, care, precum se știe, a luat inițiativa de a se ridica pe coasta dealului dela mănăstirea Cetățuia, de lângă Iași, un monument neuitatului aviator Aurel Vlaicu, a primit din partea dlui Gh. Zavalide, maestru de muzică la liceu și dirigintele corului bisericii catedrale din Tulcea următoarea scrisoare:

Înalt Prea Sfințite Stăpâne,

Adânc mișcat de lăudabila și inimoasă inițiativă, ce Înalt Prea Sfinția Voastră ați binevoit a lua, de a se ridica un monument neuitatului aviator român Aurel Vlaicu pe culmea poeticului deal al mănăstirii Cetățuia, ca bun român și fiu al Iașului, eu respectiv via Înalt Prea Sfințite Stăpâne a vă ruga să dispuneți a se primi mica mea ofrandă, prin care s'ar adăoga o piatră la celelalte multe, alcătuint socul pe care se va așeza chipul celui, care s'a sacrificat pentru știință, aducând fala neamului nostru.

Ofranda ar consta că, din vânzarea valsului meu intitulat „Ultimul sbor” făcut în memoria răposatului aviator și care îl tipăresc pe contul meu în o ediție de 500 exemplare, vânzându-se cu 2 lei exemplarul, să dau 25 procente din venitul net.

Această compoziție sper sigur, că peste o lună de zile să-mi vie dela tipar.

Rămân al Inalt Prea Sfinției Voastre supus serv. — Gh. Zavalide, maestrul de muzică la liceu și dirigintele corului catedral. Tulcea.

Raporturile româno-sârbe. Zilele acestea s'a ținut la Belgrad congresul profesorilor secundari din Serbia. Cu acest prilej d. Simici președintele congresului a primit autorizarea congresului să trimită următoarea depeșă dlui C. Dissescu ministrul român de instrucție publică.

Iată textul acestei telegramme:

„Profesorii școlilor secundare din regatul sârb, reuniți în congres spre a sărbători a 22-a aniversare a asociației lor, roagă pe Ex. Voastră să binevoiască a transmite colegilor români salutările lor cordiale.

Mândri de-a fi luat parte la marile evenimente, adevărații profesori români și sârbi, trebuie să strângă legăturile de amicitie sinceră cari unesc cele două popoare, pentru binele păcii și al civilizației.”

„Trăiască România!” „Trăiască Serbia!”

Președintele congresului
SIMICI.

La aceste măgulitoare cuvinte d. ministru d. C. Dissescu a răspuns cu următoarea depeșă:

„Profesorii școlilor secundare din senatul României, vă exprimă prin mine mulțumirile lor calduroase, pentru salutările cordiale ce le-ați adresat, și vă roagă să credeți că sunt însuflețiti cu totul de amicitie pentru nobilul popor sârb.

Ministrul instrucției publice și cultelor
C. DISSESCU.

Adevărata cauză a răscoalei Albanezilor. Una dintre persoanele amestecate în mișcarea insurecțională care a izbucnit în ultimul timp în Macedonia apuseană și Albania nordică povestește în ziarul „Izgrej” originea mișcării, mersul ei și desnodământul.

Autorul povestirii stabilește mai întâi că mișcarea în cele două direcții deosebite: Dibra—Ohrida—Struga—Gostivar, deoparte, Prizren—Diacova—Plevie, de altă parte, pornise a întâmplare și fără nici un fel de legătură.

Cauza imediată a insurecției, care a îmbrățișat Dibra—Ohrida—Struga—Gostivar, a fost răpirea a două capre. În satul Luzupia din Malisia, jandarmii sârbi puseră mâna pe două capre, unica avere a unei familii albaneze. Exasperat de acest act de brigandaj, fiul acestei familii puse mâna pe pușca sa sistem Martini și, fără multă răsândire, culcă la pământ pe unul dintre jandarmi. Această lovitură de armă fu semnalul adunării oamenilor înarmați, cari uciseră alți doi sau trei jandarmi. Ceilalți, spăimântați, fugiră la Dibra, dar Albanzii se adunară la rândul lor și omorâră la o trecătoare pe câțiva sârbi cari fugeau în oraș. Sârbi se strănsă mereu; atunci Albanzii se grupară în bairac și se încinse o luptă în regulă. Albanzii însumau cam o sută de puști.

În răstimp, detașamentul sârbesc care staționa în Dibra arestată pe cea mai mare parte dintre notabilii musulmani, cam 43 de persoane; când lupta se încinse în fața orașului, arestații fură scoși din temniță și cinci sau șase au fost împușcați.

În acest moment orașul fu evacuat de sârbi, cari se retraseră pe râul Radica pentru ca să apere podul. Lupta se urmă între 150 de Albanzi și 250 de Sârbi, cari fură bătuti și fugiră în desordine către Jupa, lăsând în mâinile învingătorilor o mitralieră și șaiszeci de prizonieri, printre cari un căpitan.

După acest prim succes, Albanzii se despărțiră în două coloane pentru a urmări pe Sârbi, cari se retrăgeau și ei în două coloane, una în direcțiune Galcinic-lanca, alta prin Jupa, și Selte către Struga—Ohrida.

Un alt amănunt important de reținut este atitudinea guvernului provizoriu al Albaniei cu privire la insurecțiune.

Cincisprezece zile înainte de răscoală, voevodul bulgar Milan Matof se găsea a Elbasan,

unde se pusese de acord cu Albanzii, în vederea unei acțiuni comune.

Înțelegerea fiind stabilită, se adresară guvernului din Valona, solicitându-i sprijinul, dar fură trimiși la plimbare cu asprime.

Scufundare de pământ. Din Sighetul Marmației se scrie, că în comuna Ronaszék a început să se scufunde pământul pe întinderi mari. Lucrul vine de acolo, că în hotarul acestei comune au fost pe vremuri mai multe mine de sare, părăsite acum de sute de ani. Până acum nime nu știa de ființa acelor siredelituri largi și adânci subpământene. Aceste găuri înmuindu-se de anul ploios, fac acum să urmeze scufundarea pământului, care a început a pune pe gânduri pe locuitorii. Pentru a împiedeca prăbusirea hotarului, deregătorile de băi au poruncit umplerea acestor goluri de pământ. Dar această măsură pare că nu va fi ducătoare la scop.

Același lucru se vestește din Oena (Händal) unde încă s'a început să se scufunde pământul.

Din misterele jurnalismului. Ziariștii pariziensi, cari — cum se spune în limbajul ziariștilor — fac ministerul de război, au remarcat că informațiuni importante privind serviciul acestui minister, apăreau regulat în coloanele unui cotidian parizian, Ziariștii deschiseră o anchetă și rezultatul ei fu constatarea că un ofițer din minister, aparținând statului-major al generalisimului, era un colaborator angajat cu o respectabilă leață la acei ziar.

Practic ofițer și practic jurnal!

Persecuțiile Sârbilor contra Grecilor. La Salonic se primesc încontinuu plângeri despre persecuțiile împotriva bisericii și școlii grecești. O îmbunătățire în această privință nu este de așteptat, căci din partea Sârbilor se declară că atâta timp cât guvernul grecesc nu dă voie Sârbilor locuind pe teritoriul grecesc să-și trimită copiii la școala sârbească și să se încchine în limba sârbă în bisericile slave, nu se va îngădui nici Grecilor din Serbia întrebuintarea școlilor și bisericilor proprii.

Amânarea inaugurării monumentului generalului rus Suvaroff. Ni se anunță din R.—Sarat: Inaugurarea monumentului generalului rus Suvaroff, ridicat la Plăinești, care, conform dorinței țarului Nicolae, urma să se facă ieri, Joi, s'a amânat din cauze necunoscute. S'a stabilit în mod provizoriu ziua de 4 Noembrie v. pentru inaugurare. Se fac mari pregătiri pentru primirea oaspeților străini.

x Dnii advocați, comercianți și băncile înainte de a-și procura mașini de scris sau mobile pentru birouri, să ceară prospecte dela prăvălia Matinszki Pál és Tsa din Timișoara pentru aranjarea birourilor, unde se vând cele mai excelente mașini de scris și cele mai moderne mobile pentru birouri pe lângă condițiuni favorabile de platire. La dorință un impiegat al firmei merge la fața locului aducând cu sine o mașină de scris de probă.

x În atențiunea celor ce cumpără mobile. Bruckner Lipót, fabricant de mobile în Arad, și-a mutat magazinul de mobile înființat acum 32 de ani, provăzută cu aranjament nou, în bulev. Andrassy nr. 5 (fosta localitate a cinematografului Apollo). Asortiment foarte bogat de mobile de masă și tapetier, aranjamente americane pentru birouri. Prețuri ieftine, serviciu prompt. Bu 1518—10

x Din esența mea se poate pregăti o economisire rum, rachiu și coniac. Esență pentru 1 litru 50 fileri de 200% ieftin acasă după carte ușor și curat lichier. Rachiu alai, Anisette, Pierisică, Benedictin, Chartreus, Pere imperiale, Amar, Chimin, Cafea, Coniac, Maraschino, Roză, Vanilia, Esență pentru 1 litru rum, de Amanas și rum de lamaica 32 fileri. Esență pentru 1 litru spirt de 96% rafinat 2 cor. 20 fil. Părul cărunt și mustația căruntă se opresc bine cu vopseaua „IDEAL” pentru păr care e nestricăcioasă. Prețul 3 cor. Se află de vânzare în toată culoarea la Fekete Mihály, droguerie la „Inger” în Murás-Osorheiu (Marosvásárhely). (Fe 1523)

„CALENDARUL PARTIDULUI NAȚIONAL” din Ungaria și Transilvania, care în curând va ieși de sub tipar, e cel mai de

seamă din calendarele românești de aici. Bogat în ilustrații de o execuție strălucită și neîntrecută. Calendarul cuprinde un foarte bogat material literar. Prețul calendarului e 60 fileri, pentru care pret oricine poate avea o podoabă în oasă. La comenzi se adaugă 20 fileri pentru porto postal. Se poate comanda de pe acum la: *Librăria „Concordia”* („Tribuna”) în Arad, Str. Deák Ferencz nr. 20.

Se caută Nrii 1—2—3 din anul I al revistei „Cultura Creștină” și sumarul anului I și II. Cei cari dispun de acești numerii să scrie *Librăriei „Concordia”* din Arad.

Cronica școlară.

Desp. ppeșc Arad al Reun. inv. români dela școalele pop. conf. gr. or. române, din piațete arădane I—VII își va ținea proxima conferință Sâmbătă în 9 (22) Noembrie a. c. în Micălaca în școala condusă de învățătorul Savu Mișuța.

Adunarea desp. „Alba-Iulia” al reuniunii inv. gr. cat. români din arhidieceză. Joi în 20 Noembrie desp. reuniunii inv. români gr. cat. din arhidieceză își va ținea adunarea de toamnă în „Magyarigen” (Nici măcar în paranteză nu puneți numele românesc dlor învățători! De ce? N. R.)

Pe lângă chestiunile de birou se vor ceti și câteva prelegeri.

Cronica socială.

Reuniunea de lectură română din Timișoara va ține o ședință literară, Duminecă, în 16 Noembrie 1913 st. n., după amiază la 4 ore, în sala mare dela școalele confesionale gr.-or. române din Timișoara-Fabric cu următorul program: Cuvânt de deschidere, rostit de președintele reuniunii. „Despărțirea Basarabiei” de T. Lugoian, cor. bărbătesc. „Robespierre”, disertație de Dr. Cornel Crăciunescu, „Păcurariul”, de I. Velcean, cor. bărb. „El-Zorab”, poezie de G. Coșbuc, deol. de dl G. Giuchici, „Hipnotismul”, trad. de Pumn, predat de d-șoara Vioara Jivan și dl Petru Țaran (dialog). „Cimpoiul” de I. Velcean, cor. bărb. Cântările vor fi executate de corul reuniunii de lectură română din Timișoara.

Bibliografia.

A apărut:

„Calendarul societății pentru cultura și literatura română în Bucovina” aducând reproduceri nouiște după pânzele lui Grigorescu și bucăți literare bine alese.

Cernăuți. Societatea tipografică bucovineană. Prețul 50 bani.

I. Irimescu-Cândești: *Pe drumurile cadrilaterului*. Impresii și note, cu o prefață de C. Banu. Fotografii de I. Voinescu. Prețul cor 1.50 + 10 fil. porto. De vânzare la „Librăria Concordia”, Arad.

NOUROMIIE

Bursa de cereale din Budapesta.
(După 50 kgr.)

— 14 Noembrie.

Grâu pe Aprilie 1914	cor. 11.26
Secară pe Aprilie 1914	cor. 8.76
Ovăș pe Aprilie 1914	cor. 7.31
Porumb pe Mailu 1914	cor. 6.28

POȘTA ADMINISTRAȚIEI.

Pavel Ivan, Vârșet. Am primit 7 cor. în abonament pe cvart. IV 1913.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

Noutăți literare!

De vânzare la librăria „Concordia” Arad
Strada Deák-Ferenc nr. 20.

- O. Goga Din umbra zidurilor Poezii . . . 2—
Gu-tave Flaubert. Salambo. Roman. Traducere pe Ludovic Dauș . . . 2—
N. Pora Int e viață și moarte. Nuvele . . . 2—
Biblioteca Flacăra »Românii celebri« Aurel Vlaicu . . . —60
Edmond Rostand. Romanții siii . . . —50
Victor Eftimiu. In temnițe la Stambulului Stefan Lazar. Floarea Betuliei. Roman din apoca asi-o babiloniană. Traducere de Alexandru Ciura . . . 1:80
Gheorghe Stoica. Alte vremuri. Schițe și povești . . . 2—
I. Agârbiceanu. In întinerie . . . 2—
N. Iorga. Istoria armatei românești vol. I. General Al. Candiano Popescu. Răsboiul neastârnat. Asaltul și luarea Griviței . . . 2:50
Bibl. Minerva No 137 Hacriet Beeher Stoive Coliba lui Moș Toma. Roman . . . —30
Catulle Mendès. Romanul Roșu . . . —30
Al. Dumas Tatăl. Cei doi studenți . . . —30
Voltaire. Povestiri . . . —30
Carl Ewald. Icoane din viața plantelor și animalelor . . . —30
N. N. Beldceanu. Chilia dragostei . . . 1:50
Dragostov Volintirii . . . 1:80
Bucura Dumbrava, Pandurul . . . 3—
D. D. Pătrășcanu Timotheiu Mucenicul G. Diamandy Chemarea codrului. Poveste vitjeacă în 3 acte . . . 1:50
Goldis László. A nemzetiségi kérdéscről I. L. Caragiale. Schițe nouă . . . 1:25
Emilia Tăuier. Din tainele simțirei. Nuvele și schițe . . . 1:50
N. Balcescu. Istoria românilor sub Mihai Vodă Viteazul, ed. II. . . 2—
P. Ispirescu. Legende sau basmele românilor ediția II cu peste 480 pagini . . . 1:50
Elodor Constantinescu prof. secundar. Școala primară superioară în Franța. Școala medie în România . . . 2—
Stelian I. Constantin-scu, profesor. Din problemele educației Studii psihologice și pedagogice . . . 3—
Marin Demetrescu. Lecturi geologice . . . —50
Ioana Cornelia Delatimana, 100 basme și istorioare pentru copii. Cu 51 ilustrații . . . 2:50
Povestiri de H. Andersen. Cu ilustrații . . . 2:50
Pentru copii cei buni. Povestiri de Augusta Rubenescu . . . 1—
C. Colodi. Pătăniile lui Tândărică (Povestea unei păpuși de lemn) Cu 56 ilustrații Trad. din italianește de A. Buzescu . . . 1:50
Vasile Pop. Tubirea e biruitoare . . . 2—
N. Iorga. Cugetări . . . 2:50
St. O. Iosif. Cântece . . . 2—
Dr. Petru Pipoș. Istoria pedagogiei pentru preparandii. (Școalele normale Ediția a IV-a . . . 5—
Dr. Petru Pipoș. Metodica școlii populare pentru elevii institutelor pedagogice. (Școalele normale). Ed. IV-a . . . 5—
Dr. Petru Pipoș. Didactica pentru elevii institutelor pedagogice (Școalele normale) Ediția V-a . . . 4—
Dr. Petru Pipoș. Psihologia precedată de somatologie și urmată de logica elementară pentru preparandii (școale normale). Ed. a III-a . . . 2:40

Bibl. Teatrală.

- Nr. 30. Iepurașii la școală, de Aurelia Păcățian-Rubenescu . . . —20
» 31. Farmacistul. Comedie într'un act de Max Maurcy . . . —32
» 32. Glorie postumă, 1 act de A. M. Ho. loc. de I. Schiopul . . . —40
» 33. O repetiție, dialog, loc. de Marilina Bocu . . . —20
» 34. Un capriu. Comedie într'un act . . . —48
» 35. Un accident curios. Comedie în 3 acte . . . —60

- » 36. Ze, comedie într'un act . . . —24
» 37. Wilhelm Tell, dramă istorică în 5 acte, în versuri. traducere în formă originală de St. O. Iosif . . . —90
» 38. Invingeri strălucite, piesă într'un act de H. P. Petrescu . . . —30
» 39. Micul Mancinos, comedie în 2 acte . . . —30
Văduvioara și alte monoloage p domni și dame tinere de H. P. Petrescu . . . 1—

Apotecă de vândut urgent!

care se află într'o comună frunțasă și mare, curat românească, cu condițiuni foarte favorabile. Reflectantul poate fi eventual și necăsătorit, având ocazie de a face aici în loc o parte foarte bună. Reflectanții să se adreseze lui Nicolică Manta, apotecar în Sajtény (com. Csanád). (Ma 1543)

O prăvălie și casă

într'o comună curat românească în podgorie, cu o circulație anuală de 40.000 cor. din cauza unei altă întreprindere mai mare de vânzare. Reflectanții să se adreseze adm nistrației ziarului »ROMÂNUL«. (Ma 1551)

Caut

un comis de prăvălie tânăr, pentru despărțământul de manufactură.

Un practicant din familie bună absolvent de 2 — 3 clase gimnaziale, reale sau civile.

Condițiunile sunt foarte favorabile!

(Ra 1541) Nicolae Răchitan,
Săsciori-Szászcsór (Szeben m.)

Nagy Jenő,

specialist pentru dinți artificiali fără pod

CLUJ-KOLOZSVAR

(La capătul străzii Jókai, în casa proprie.)

Pune dinți și cu plătiri în rate favorabile,

Ordinează ziua întregă,

(97—)

STEFAN SLADEK jun. fabrică de mobile

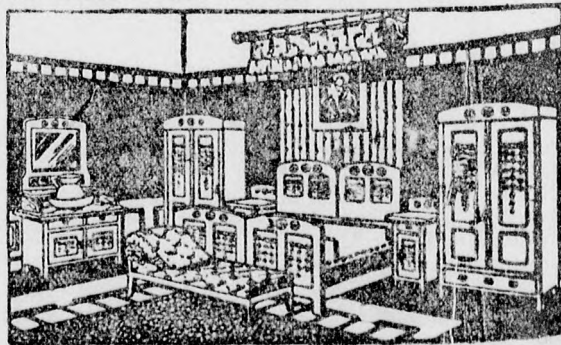
VÂRȘET, strada Kudritzner n-rul 44—46.

Cea mai renumită
mare fabrică de mobile
din sudul Ungariei (VERSECK).

Șa 118—129

Prezintă mobilele cele mai moderne și luxoase cu prețuri foarte moderate.

Mare depozit de piane excelente, covoraș, perdele, țesături foarte fine și mașini de cusut.

Cea mai bună carte bisericească!

CANTORUL BISERICESC

sau cuprinsul vecerniei, utreniei liturghiei pe 8 glasuri, împreună cu rândualul serviciului tuturor sărbătorilor de pe întreg anul și a tipicului bisericesc. Aranjat de învățătorul George Bujigan. Aceasta carte nu trebuie să lipsească din nici o biserică, precum din nici o casă creștină. Cu peste 450 pagini. Prețul unui exemplar broșat e 10 cor., legat în pânză 12 cor., în pele 14 cor.

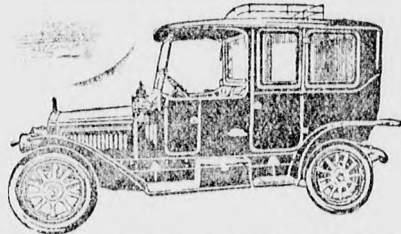
De vânzare la:

Librăria „CONCORDIA” (Tribuna),
ARAD, strada Deák-Ferenc nrul 20.

Reparaturi de motoare și automobile în orice
mărimă execută în atelierle mecanice de mașini

W. BENKER

SIBIU, Lederer-gasse nrul 30.

Specialitate: Aparate electromagnetice de aprins. — Roți dințate, tăiate.
Be 1276

TELEFON: 11-75. Mo 1222

Mokos Sándor

VOPȘESTE! CURĂȚEȘTE!

Primește spre vopșire și curățire chimică haine de femei, bărbați și copii. Pentru comoditatea on. public am deschis o prăvălie în Zöldfa-Passage nr. 93. — Spăl gulere și manșete în mod inecapționabil.

Fabrica: strada Körös nrul 13.

Localuri colective: în Zöldfa-Passage nr 93 și în str. Rákoczi 7.

— Prețuri fixe! —

Mokos Sándor
Oradea-mare (Nagyvárad).

ANUNȚURI
se primesc cu prețuri moderate la administrația ziarului acesta.

VALORIZARE de NISIP!

Cine are nisip merită să se ocure în interesul propriu următoarele metode și aparate:

F. 3. Forme și mașini pentru pregătirea articolelor de beton.
F. A. Fabricarea țiglei de beton orânduită la lucru de mână.
G. 4. Fabricarea țiglei de ciment pentru lucru de mână.
B. B. 1. Fabricarea blocurilor de beton.
C. S. 1. Fabricarea tablelor mozaic și ciment.

Să se ocure totodată examinarea gratuită a nisipului, mergând la fața locului a inginerului nostru și să examineze mașinile noastre de valorizare nisipului.

Fabrică de mașini p. industria de nisip.

SZANTO ES BECK
Ingineri
BUDAPEST, VII., Viola-utca 7.

Horváth Béni
mehanic
Nagyvárad, Kossuth Lajos-u. 18 sz.

Recomandă în atenția publicului din loc și provincie, atelierul său mehanic aranjat de nou, unde primește comenzi și reparări de lucruri ce aparțin în branșe precum mașini de cusut, de scris, biciclete și gramofone, etc. — Utensiliile acestor mașini le are în depozit.

Reparaturile se efectuează repede și prompt.

Ho 1221

Beutură excelentă și cu gust bun, care produce sânge. — Recomandată de medici contra bolii de anemie, lipsă de sânge, nervozitate, reconvalescență.

Intuiește producerea sângelui, întărind mușchii și nervii, dă apetit fără a avea ceva urmări neplăcute asupra stomacului sau la dinți.

Prețul unei sticle mari . . . Cor. 3-50
" " " mic . . . " 2-

Se capătă în toate apotecele. — Depozitul principal la:

GUIDO FABRITIUS,
Fa 1047 apotecar în Sibiu.

Mașini de cusut SINGER
biciclete
gramofone
plăci

mai ieftine se pot căpa la

Habán József
műszerész (mechanic) (Ha 200—60)
Budapesta, VII. Almásy-tér 14.
Catalog de prețuri ilustrat se trimite gratis.
Correspondență în limba germană și maghiară.
Reparări execută ieftin.

NIG. VINTILLA
cea mai excelentă ascuțitoare artistică și pentru scobit în Ardeal, cu putere electrică.

Am onoare a aduce la cunoștința on. public că am înființat în SIBIU (Nagyseben), str. Cisnădiei 43. o ascuțitoare pentru cuțite, artistică și de scobit, atelier pentru nichelare și galvanizare, după cerințele cele mai moderne, unde se execută totfelul de lucrări în această branșă; execut aparate medicale, ascuțesc și nichel. — Pentru ascuțirea bricelor, foarfecilor și mașinelor pentru tunderea părului și barbei ofer garanția cea mai mare.

VI 1277
6 buc. briciuri trimise spre ascuțire retrimiteră acasă o fac pe cheltuiala mea proprie. Nichelări, ascuțiri, reparări, lucrări de cuțitar, șlefuirii de sticlă pentru optică, se execută pe lângă garanția, cu prețuri ieftine. — Obiecte veritabile de oțel englez și suedez cu prețuri ieftine.

Bătăturile,
scortoșenia pielii, urciorii de pe mâni și din față încetează în decurs de 1 zi dacă folosiți „CANNABIN”

1 sticlă 1 cor., francată 1 coronă 40 fil., 3 sticle franco 3 cor. De vânzare la farmacia TÓRÓK. Budapesta, Kiraly-u. 12 și la pregătitor: Dr. E. FLESCH. farmacie la „CORONĂ” în Győr

Prima fabrică de bănci de școală brev. reg. ung.

Első magyar királyi szab. ISKOLABUTORGYÁR
Feiwel Lipót Utódai
BUDAPEST, X. Kolozsvári-utca 13.

Modern iroda berendezéskgyártása

Liferează
cele mai moderne și mai bune bănci de școală brevetate sistem „Feiwel”, „Zahn” și „Rettig”, mobilier pentru școli aparate de gimnastică, mobilier modern pentru biserici, bănci pentru biserici și mobilier pentru :: grădinițe de copii. ::

Fe 1288
Prețuri gratis.

Fabricarea aranjamentelor de birouri moderne.

Dacă vorești să albi un clasornic inexceptionabil sau dacă vorești să-ți fie clasornicul reparat cu specialitate te adresează clasornicarului

WILHELM ZEY
în SIBIU, Piața-mică numărul 16., unde se capătă cu prețuri convenabile, pe lângă garanția totfelul de oroloage pentru buzunar, — pentru părete, și — sunătoare.

Fii atenți la firmă!
Ze 1278

Hinger József
tâmplar pentru edificii și mobile
Alba-Iulia, (Gyulafehérvár) str. Séchenyi nr. 10.
(Casa proprie).

Pregătește orice lucrări din acest ram atât noi cât și reparaturi; lucrări pentru clădiri, aranjamente complete pentru școli, biserici, locuințe, birouri etc., din material bun și uscat după model sau din combinație proprie. — Prețuri convenabile, serviciu coulant se garant.
(Hi 1280)

Specialități: repararea mașinelor electrice,

in orice marime și de orice fabricație, fabricație de colectoare, impletirea de armatură, transcolectorare. Fa 1290

Motoare electrice. Dinamos.

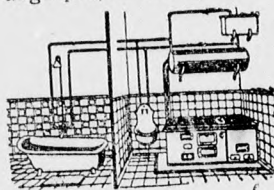
Coresp. în limbile: română, franceză, germană și maghiară.

Frank és Berger, Budapest, VIII., Bezerédi-utca 5/6.

DIMITRIE BODEA, ARAMAR ȘI CONSTRUC-
TOR DE APADUCT

ARAD, str. Deák-Ferencz nr. 20. (Casa „Concordiei”).

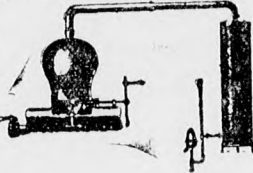
Am onoare a aduce la cunoștința mult on. public românesc, că mi-am deschis un atelier de arămie în str. Deák-Ferencz nr. 20, (fosta casă »Tr. buna«, unde execut tot soiul de lucrări de aramă precum și orice lucrări de apaducte. Construiesc cazane pentru furtul rachiei, precum și altecele. Execut cu cea mai mare atențiune totfelul de reparaturi pe lângă prețuri moderate. Lucru prompt și conștiințios. — Regând bine-

voitorul sprijin
semnez cu stimă:

Dimitrie Bodea
aramar și construc-
tor de apaduct.

Bo 1582

Iustin József, măsar p. clădiri
și mobile

Timișoara-Iosefin (Temesvár-Józsefváros) Hunyadi-ut 6.

Pregătește orice lucrări din acest ram, atât noi cât și reparaturi; lucrări pentru clădiri, aranjamente complete pentru ș oale, biserici, locuințe, birouri etc., din material bun și uscat după model sau combinație proprie.

Prețuri
conve-
nabile.

lu

Serviciu
coulant
se
garant.

Ghetele „TURUL”

sunt cele mai bune.

Fabrica de ghete „TURUL” soc. pe acții
e cea mai mare fabrică de ghete in monarhie.

Magazin-filial: **Arad, palatul Minorităților.**

130 stabilimente
filiale proprii.

Tu 1333

20.000 buc. se exe-
cută în
săptămână

FABRICĂ TRANSILVA-
NIANĂ DE BRĂNZETURI
DE OAIȘI CU PUTERE
ELECTRICĂ.

Carl Albrecht

Sibiu, str. Burgergasse nr. 13-15

Oferă cele mai renumite soiuri de brânză. Brânză secuiască, recunoscută de cea mai fină specialitate în lunile Martie—Septemvrie. Brânză de prima calitate, unsuroasă și dulce, în lunile Septemvrie—Februarie. Brânză de oaișe Scunda, mai puțin unsuroasă. Cea mai bună calitate de brânză de munte în burduf. Producțiune zilnică, — proaspete, expedate cu ramburs. —

Liste de prețuri și probe se trimet la
cerere gratuit și franco.

A 1279

Distins cu medalia de stat.

Ru 1501

Rubin Jakab, ceasornicar
artistic

absolvent al școlii de specialitate din Lipsca.
Atelier specialst pentru repararea ceasornicelor.

ARAD, str. Vörösmarty; în trarea prin str. Petőfi.

Execută totfelul de ceasuri și bijuterii, după desen sau modeluri, reparează cu specialitate. Ceasuri speciale cu cronometru, cu signal în orice formă. Orice ceas cu cheie îl straformă pentru tragere remontoir.

Comandele din provincă se execută prompt.

Cassa de păstrare (Reuniune) în Saliste.

AVIZ.

Cassa de păstrare (Reuniune) în Saliste
primește depuneri spre fructificare

cu 5 și 5¹/₂ %

după mărimea sumei și termenul de
abzicere. — Darea de interese o plătește institutul.

Direcțiunea.

Ca 1556

CEL MAI MODERN INSTITUT
TIPOGRAFIC ROMÂNESC DIN
UNGARIA ȘI TRANSILVANIA

”CONCORDIA”

TELEFON
NR. 750.

SOCIETATE PE ACȚIUNI.

ARAD

STRADA ZRINYI, NUMĂRUL 1|a.

TELEFON
NR. 750.

Filnd aprovizlonat cu cele mai moderne mașini din străinătate și patrie ca: mașini de cules, mașini de tipar, mașini de tăiat și mașini de vărsat clișeie, precum și cu cele mai moderne litere, primește spre executare tot felul de opuri, reviste, foi, placate, registre, tipărituri pentru bănci și societăți, precum și tipărituri advocațiale, învitări de logodnă, cununie și pentru petreceri. Anunțuri funebreale se execută cu cea mai mare urgență. Se execută tot felul de lucrări de aceasta branșe dela cele mai simple până la cele mai fine.

Executare
promptă.

Prețuri
moderate.

De aproape 50 de ani renumita firmă

Heldenberg
din SIBIU str. Helfauer 9

este cele dintâi și unicul magazin de pianuri și harmoniuri al Transilvaniei, al cărei proprietari sunt specialiști în construirea pianurilor și au și diplomă de conservator. Oferă on public:

pianine, pianuri și harmoniuri,
instrumente alese cu pricepere dela cele mai bune firme cu cele mai ieftine prețuri de fabrică pe lângă deplină garanță.

ATENȚIUNE!

Nici un român să nu-și cumpere mobile până ce nu vizitează

PRIMA FABRICĂ ROMÂNEASCĂ DE MOBILE

EMIL PETRUȚIU

în SIBIU (Nagyszeben) str. Sării (Salzgasse) 37.

care execută totfelul de mobile moderne în toate stilurile, — ca garnituri pentru dormitoare, prânzitoare, saloane și tapeterie proprie.

EXPOZIȚIE ZILNICĂ cu garnituri complete. Construiește toate lucrările de lipsă pentru biserici vechi și noi și binale, pe lângă executarea cea mai solidă; promptă și pe lângă garanță.

Telefon: 47. (Pe 1348) Telefon: 47.

ATENȚIUNE!

Alife „Măgnás” p. față:
singurul mijloc cosmetic nevătămător, contra sgrăbunțelor, despoierii pielii, petelor din față, crepării pielii, roșății și contra tuturor boalelor de piele. După întrebuințarea unei singure tegle dispar sbărciturile feței. Prețul 1 tegle 1 cor. 50 fil. Pudră „Măgnás” (în 3 culori) 1 cutie 1 cor. 50 fil. Săpun „Măgnás” 1 cor. 20 fil.

Cosmetic „Măgnás” pentru mâni:
foarte folosit pentru catifelarea mânilor roșii, degerate, crepate, aspre și sbărcite. E de prisos a se mai întrebuința glicerina și vaselină, deoarece efectul cosmeticului „Măgnás” e sigur și acest cosmetic poate fi întrebuințat și ziua. — Prețul 90 fil.

„Anti pertussin”:
mijloc excelent contra tusei și răgușelii, respirației grele, catarului, tusei măgărești la copii. — Prețul 1 cor. 80 fil.

Spirit „Prima”:
mijloc excelent contra reumei și podagrei, durerii de cap și de dinți. După 1—2 întrebuințări are efect sigur. — Prețul 1 sticle mari 1.50 fil.

Spirit „Cappilloform”:
singurul mijloc excelent contra căderii Părului. — Prețul 1 cor 50 fil.

„Deutoform” apă pentru gură:
cel mai bun mijloc contra mirosului rău de gură și pentru impedirea stricărei dinților. — Prețul 1 cor. 50 fil.

Balsam de Ardeal pentru stomac:
mijloc excelent contra durerilor de stomac, lipsei de apetit, incuierii scaunului, stomacului stricat și boalelor de stomac. — Prețul 1.50 fil.

Vopsitor pentru păr:
în culoarea neagră, întunecată și brună deschisă, mijloc excelent și durabil, nu murdărește albiturile de pat. — Prețul 5 cor.

Regenerator pentru păr:
redă părului cărunț culoarea originală. — Prețul 1 cor. 20 fil.

Contra ciumei de porci:
precum și în contra tuturor boalelor porcilor, cel mai excelent medicament, recomandat de către medici, este praful de Ardeal pentru porci — Prețul unei cutii mari 1 cor., o cutie mică 50 fil. O singură întrebuințare a prafului de Ardeal pentru galițe incetează perirea galiților. — Prețul 1 cor.

Hypnonervin:
singurul mijloc sigur și probat contra nervosității și a insomniei. Prețul 3 cor. — Toate medicamentele mai sus amintite se află de vânzare și se pot comanda numai la farmacia lui

KELEMEN SÁNDOR ZILAH. Vă păziți de imitații!

Agentia principală a fabricii de mașini a căilor ferate Imp. și reg. Mare depozit de mașini de imblătit, motoare cu benzină, absolviitoare de gaz, cu gaz, locomobile, mașini cu aburi, aranjamente pentru mori totfelul de mașini și rezizite economice. *Noutate!* Patent Record II, mașini de semănat, excelență: 3 mașini combinate.

Agentia fabricii de mașini Massey-Harris soc. pe acții în TORONTO (America-nordică), pentru legarea snopurilor, mașini secerătoare, aparate pentru cositul ierbei, tăvălicuri și grăpi cu colți. *Noutate!* Mașina sistem Massey-Harris pentru grebarea brezelor combinată cu aparat pentru întorsul fânului, două mașini combinate, executate din oțel.

Agentia fabricii de mașini FEHÉR MIKLÓS soc. pe acții în BUDAPESTA, pentru locomobilele „Record” cu benzină, pluguri, imblătitoare și vehicule, — pentru mănarea morilor, motoare cu benzină și oleiu brut și achizite pentru mașini de imblătit, preum și aparate de tăiat pentru mori și pentru despicarea lemnului. Aranjamente complete pentru cemeră de nutrețuri.

Agentia soc. pe acții Alfa Separator pentru totfelul de mașini pentru lăptării, aparate pentru răcirea untului, vase pentru lapte, aranjamente complete pentru lăptării; cele mai bune aburitoare pentru nutrețuri.

Automobile, autobusuri în orice mărime cu garanță.

Mașini pentru transportări greutăți cu aburi și benzină

Ardășie-Eternit, cel mai bun material pentru acoperit.

Schimb de orice fel de mașini de imblătit; motoare, mașini și rezizite economice excelențe.

Achizite pentru orice mașini, cu prețuri ieftine.

Reparaturile mașinilor și a rezizitelor economice se execută cu specialitate și cu prețuri foarte ieftine.

Birou și depozit: **IOSIF LÁNYI** Brașov strada Lungă 201. Telefon Interurban: 382. (La 505)

INȘTIINȚARE.
Aducem la cunoștința on. public, că despărțământul nostru de covoare l-am predat domnului

JONÁS BERTALAN,
care-l va conduce și pe mai departe în localitățile noastre.

Iar, întreprinderea noastră de aranjamente moderne pentru birouri am amplificat-o. Acest nou despărțământ al nostru dela 1 MAIU n. se află

în nouile noastre localități
din palatul MERBL (lângă prăvălia-Linoleum).

Ca reprezentanți principali în sudul Ungariei al renumitei mașini de scris „SMITH PREMIER” și „JERRY” și ai mobilelor americane pentru birouri, fimem în localitățile noastre expoziție permanentă de mobile p. birouri și mașini de scris. Cercetarea acestei expoziții nu obligă să cumpărați.

Considerând că atelierul nostru de reparări l-am mărit și l-am aranjat modern precum și în urma excelenților conducători, suntem în măsură a satisface celor mai delicate pretențiuni în mod prompt și conștințios. Rezizitele noastre americane sunt din calitate excelențe, și se vând cu prețuri originale de fabrică. Primim și mai departe îngrijirea mașinilor de scris și reparări și orice comandă o executăm în modul cel mai culomt și prompt. — Rog și pe mai departe binevoitorul sprijin suntem cu stimă:

Maitinszky Pál és Társa, Temesvár.
prima întreprindere de aranjamente moderne pentru birouri și stabiliment de mașini de scris „SMITH” din Ungaria-de-sud. Ma 129